

ДЖОН УИНДЪМ ОБЩНОСТТА НА МРАВКИТЕ

Превод от английски: Александрина Караджова, 1996

chitanka.info

Освен мен нямаше нищо друго.

Висях в пространството, изпълнено с безвремие, безтегловност и покой, което не бе нито светло, нито тъмно. Съществувах, но без форма; имах съзнание, но не и сетива; разсъдък, но не и памет.

Запитах се това ли е, това Нищо ли е моята душа? И изглеждаше, че винаги се бях питала това, и щях вечно да продължавам да се питам.

Но, някак изведнъж, безвремие то свърши. Осъзнах, че съществувахте сила, от която бях движена и следователно безтегловността също бе свършила. Нищо не показваше, че се движа. Просто знаех, че бях теглена. Почувствах се щастлива, защото съзнавах, че съществувахте нещо или някой, към когото исках да бъда притегляна. Нямах друго желание, освен да се завъртя като стрелката на компас, а после да пропадна в пространството...

Но бях разочарована. Не последва бързо и плавно падане. Вместо това ме подеха други сили. Бях дърпана на една страна, после на друга. Не знаех как разбирах това; нямаше външна причина или фиксирана точка, нямаше дори посока; въпреки това можех да почувствам, че бях влачена насам-натам, като че ли срещу съпротивлението на някакъв вътрешен жироскоп. Сякаш известно време бях подвластна на една сила, която, като отслабнеше, ме предаваше на друга. Тогава ми се стори, че се понесох към някаква неясна точка, после движението се забави и смени посоката си. Насам-натам... насам-натам... — и се осъзнавах все повече. Почудих се дали противоположни сили се бореха за мен, може би Доброто и Злото, или Животът и Смъртта...

Движението напред-назад стана по-осезаемо, докато почти напълно бях изтласкана от едната посока в другата. И едва тогава усещането за борба внезапно изчезна. Чувствах, че се движа все по-бързо и по-бързо, докато накрая рязко паднах като блуждаещ метеорит, който най-после се е приземил.

— Добре — дочух с облекчение някакъв глас. — Нещо забави събуждането. По-добре отбележете това на картонка й. Кой е номерът? О, това е само четвъртият й път. Да, непременно отбележете. Всичко е наред. Ето, че се събужда!

Говореше женски глас с непознат лек акцент. Повърхността, на която лежах, се разклати под мен. Отворих очи, видях таванът над мен също да се клати и ги затворих. След малко друг глас, също с непознатата интонация, ми каза настоятелно:

— Изпийте това.

Една ръка повдигаше главата ми и до устните ми бе допряна чаша.

Не можех да не изпия съдържанието ѝ, след което отново се отпуснах назад със затворени очи. Не усетих как съм задрямала, явно за известно време, но после като се събудих, се чувствах по-бодра и по-силна. Не можех да се сетя за нито един таван, боядисан в такъв розов оттенък на кремав цвят.

Тогава изведнъж като светкавица от ясно небе шок порази съзнанието ми. Ужасяващо добре разбрах, че не само розовият таван ми е непознат — ВСИЧКО беше непознато. На мястото на спомените имаше само една огромна празнота. Нямах представа коя съм и къде се намирах; не можех да си спомня как или защо бях тук...

Обхваната от паника се опитах да се надигна и да седна, но една ръка ме натисна и отново поднесе чашата към устните ми.

— Вие вече сте много по-добре. Просто се отпуснете — увери ме същият глас.

Исках да задавам въпроси, но ми беше трудно, чувствах се толкова изтощена, че няха сили да помръдна устните си. Първият пристъп на паниката отмина и изпаднах в летаргия. Чудех се какво ли ми се е случило — може би катастрофа? Това ли беше, което ставаше, когато някой бе ударен лошо? Не знаех, а и за момента не беше важно — нали се грижеха за мен. Почувствах такава нужда за сън, че въпросите можеха да почакаат.

Предполагам, че подремнах може би за няколко минути, най-много час, поне така ми се струваше, не знам със сигурност. Зная само, че когато отново отворих очи, се почувствах по-спокойна — повече озадачена, отколкото уплашена — и известно време полежах неподвижно. Окуражих се достатъчно и се утешавах с мисълта, че ако е имало някакъв инцидент, то поне нямаше болка.

Скоро се почувствах по-енергична, а с това и любопитството ми да разбере къде се намирам се засили. Обърнах глава върху възглавницата си, за да мога да видя повече от обстановката.

На няколко стъпки видях устройство на колела, нещо средно между легло и количка. На нея с отворена уста спеше най-огромната жена, която някога бях виждала. Вгледах се в нея, като се чудех дали над нея няма някаква клетка, носеща тежестта на завивките, които я

правеха толкова огромна, но от дишането ѝ скоро разбрах, че такава нямаше. Погледнах по-нататък и видях още две такива „колички“, натоварени със също толкова едри жени.

Огледах отблизо лежащата най-близо до мен по-подробно и за моя изненада открих, че бе доста млада — предположих, че е на не повече от 22 или 23 години. Лицето ѝ бе малко закръглено може би, но в никакъв случай не прекалено пълно — наистина, със своя свеж и здрав младежки вид и късо подстриганите златни букли, тя бе доста хубава. Започнах да се питам какво ли нарушение във функциите на жлезите е могло да предизвика такава аномалия на нейната възраст.

Докато я оглеждах, минаха може би не повече от десетина минути, когато се чуха приближаващи енергични стъпки.

Някой попита:

— Как се чувствате сега?

Обърнах се на другата страна и осъзнах, че се вирам в едно лице, намиращо се почти на моето равнище. За момент си помислих, че притежателката му трябва да е дете, после видях, че чертите под бялата касинка бяха на не по-малко от трийсетгодишна. Без да дочака отговор, тя се пресегна под завивките и напипа пулса ми. Неговото темпо явно я задоволи, защото след няколко секунди уверено кимна:

— Ще се оправите, Майко.

Взирах се в нея безизразно, без дори да премигна.

— Колата е отвън наблизко. Мислите ли, че ще можете да вървите до там? — добави тя.

— Каква кола? — попитах смаяно.

— Която ще ви закара къщи, разбира се — обясни спокойно с професионално търпение. — Хайде, елате — и дръпна завивките.

Аз се раздвижих и погледнах надолу. Това, което видях, ме вцепени. Повдигнах ръката си. Беше като пълна бяла възглавница, завършваща със смешно малка длан. Погледнах я ужасена. После чух далечен писък и припаднах.

Бавно изплувах от някаква мъгла и когато най-сетне отново успях да отворя очи, една жена — жена с нормален ръст — в бял гащеризон и със стетоскоп около врата, се мръщеше озадачено срещу мен.

Жената с бялата касинка, която ми бе заприличала на дете, стоеше до нея, като достигаше малко над лакътя ѝ.

— Не знам, докторе — обясняваше дребосъчката притеснено и забързано. — Тя просто изведнъж изкрещя и припадна.

— Какво става? Какво се случи? Знам, че не съм такава... Не съм, не съм — крещях истерично през сълзи.

— Какво иска? — попита озадачено докторката.

— Нямам представа, докторе — отговори отново дребната. — Беше доста внезапно, като че ли получи някакъв шок, но не знам защо.

— Е, с нея приключихме, така че тя не може да остане повече тук. Леглото ни е необходимо — промърмори лекарката. — Най-добре да ѝ дадем успокоително.

— Но какво се случи? Коя съм аз? Има някаква ужасна грешка. Аз знам, че не съм такава. М-моля ви, к-кажете ми — умолявах и езикът ми се заплиташе от ужас.

Лекарката служи утешително ръка на рамото ми.

— Всичко е наред, Майко. Няма за какво да се тревожите. Просто приемете нещата спокойно. Скоро ще се приберете у дома.

Друга сестра с бяла касинка, не по-висока от първата, се появи със спринцовка и я подаде на докторката.

— Не! — запротестирах аз. — Искам да знам къде съм! Коя съм аз? Какво ми се е случило?

Опитах се да блъсна спринцовката от ръката ѝ, но двете помощнички задържаха моята, докато тя забодне иглата.

Беше успокоително. То не ме приспа, но ме изолира. Странно чувство: сякаш се носех на няколко стъпки извън мен самата и се възприемах с някакво неестествено спокойствие. Бях способна, или поне така се чувствах, да преценя ясно това, което ставаше.

Явно страдах от амнезия. Някакъв шок бе станал причина да загубя паметта си, както често се изразяват. Очевидно малка, но не маловажна част бе изгубена — само тази, касаеща личността ми: коя бях, каква бях, къде живеех — целият механизъм за справяне с ежедневния живот изглеждаше незасегнат: не бях забравила как да говоря, как да мисля и изглежда разсъдъкът ми бе доста добре запазен.

От друга страна имах натрапчивата мисъл, че нещо не беше наред. По някакъв начин знаех, че никога преди не съм виждала това място, знаех също, че присъствието на двете дребни сестри беше

странно, и най-вече знаех с абсолютна сигурност, че тази лежаща тук маса не беше моето тяло. Не можех да си спомня какво лице би трябвало да видя в огледалото, нито дори дали то щеше да бъде мургаво или бяло, старо или младо, но изобщо не се съмнявах, че каквото и да беше, никога преди не е било в този вид.

Пък и тези огромни млади жени. Очевидно не можеше да става въпрос за ендокринни нарушения у всички ни, иначе нямаше да са тези приказки за изпращане „у дома“, където и да е това...

Все още си изяснявах ситуацията, макар и без особен резултат, когато таванът започна отново да се клати над главата ми. Разбрах, че ме понесоха да ме вкарат някъде. В дъното на стаята се отвориха врати и количката леко се наклони под мен, докато слизахме по рампата. В края ѝ беше спряла кола, подобна на линейка, с излъскана до блясък розова боя и ни чакаше с отворени задни врати.

С интерес наблюдавах рутинната процедура, в която участвах. Със задачата да ме пренесат от количката върху носилката в линейката с видими усилия се справи екип от осем дребни помощнички, които сякаш правеха физическо упражнение. Две от тях се суетяха около останалите, за да подпъхнат завивките ми и да сложат още една възглавница под главата ми. След това излязоха, затвориха внимателно вратите зад себе си и след минута-две потеглихме.

Тогава дойде моментът — и вероятно успокоителното също помогна — когато започнах да придобивам нарастващо усещане за равновесие и чувството, че схващам ситуацията. Може би е имало нещастен случай, както подозирах, но явно ужасът ми и главната причина за моята тревога произтичаха от предположението, че с мен беше настъпила промяна. Допусках, че след известен период от време бях дошла в съзнание в този загадъчен свят, но истинската страна на нещата сигурно бе, че всъщност не бях в съзнание. Трябва все още да съм в безсъзнание — вероятно с мозъчно сътресение — и това е сън или халюцинация. Би трябвало внезапно да се събудя някъде, където нещата ще са поне понятни, ако не непременно познати.

Учудих се как тази успокоителна и окуражителна мисъл не ми бе хрумвала преди и реших, че това бе тревожното чувство за реалност, изпълнена с подробности, което ме хвърли в паника. Видя ми се изненадващо глупаво да бъда заблудена до такава степен, та да си помисля, че наистина бях Гъливер сред лилипутите с внушителни

размери. Типично за повечето сънища беше и липсата на ясна представа за идентичност, така че не се изненадах. Това, което трябваше да правя, бе да наблюдавам задълбочено: сигурно всичко беше изпълнено със символи, които по-късно щяха да получат интересно тълкуване.

Откритието доста промени моето отношение и се огледах с повишено внимание. Веднага ми се видя странно, че имаше такава ясна обстоятелствена точност, а липсваше усещането за близък план, рязко разграничен от мъгляв и почти несъществуващ фон, каквито обикновено присъстваха в сънищата. Всичко се намираше в убедително триизмерно пространство. Моите собствени усещания също изглеждаха съвършено реални — особено инжекцията беше фрапиращо истинска. Илюзията на действителността ме караше да забелязвам някои неща с известна загриженост.

Вътрешността на фургона, линейката или каквото представляваше това, бе боядисана в същото розово както отвън, освен тавана, който бе светлосин с пръснати малки сребърни звезди. На предната страна бяха поставени няколко шкафчета с метални дръжки. Моята носилка се намираше от лявата страна, отсреща имаше две неподвижни, доста малки места, тапицирани с полусатениран плат, подходящ на останалото. Два дълги прозореца от двете страни представляваха малка стабилна преграда. Всеки един имаше завеси от фина дантела, сега прибрани с розови халки, а над тях навити щори. Само с едно обръщане на главата можех да наблюдавам пейзажа, макар и не постоянно, защото или друсането на колата отнемваше погледа ми, или пътят бе лош. Каквато и да бе причината, бях доволна, че леглото ми е отделно и сравнително удобно разположено.

Гледката отвън не предлагаше голямо разнообразие, с изключение на цветовете. От двете страни на пътя бяха разположени сгради, пред които имаше около 20 ярда^[1] поддържана тревна площ. Блоковете бяха триетажни, дълги около 50 ярда, с керемидени полегати покриви, разкриващи известно влияние на италианския стил. Като архитектура сградите бяха еднакви, но всяка имаше различен цвят, с контрастна дограма и внимателно подбрани еднообразни завеси. Не виждах никого зад прозорците, в действителност изглежда изобщо нямаше живот, освен тук-там жени в работни комбинезони, които подрязваха тревата или се грижеха за някоя леха.

По-далеч от пътя, на около 200 ярда, се виждаха по-големи и просторни сгради, чиито високи комини напомняха фабрики. Помислих си, че наистина можеха да бъдат някакви заводи, но тъй като бяха на голямо разстояние и ги виждах бегло зад останалите блокове, не можех да бъда сигурна.

Пътят рядко беше прав за повече от стотина ярда и завоите караха човек да се пита дали строителите са били загрижени повече да следват очертанията на терена или посоката. Трафикът не бе голям, състоеше се предимно от камиони — големи и малки, но повече бяха големите. Бяха боядисани в един или друг основен цвят, с комбинации от пет букви и фигури отстрани за по-добра идентификация. Що се отнася до модела — бяха най-обикновени камиони.

Продължихме скучното придвижване с бавна скорост още двайсетина минути, докато стигнахме участък, където пътят беше в ремонт. Колата намали, а работничките се изтеглиха на една страна, като освободиха пътя ни. Докато пълзахме напред по разбитата повърхност, имах възможност добре да ги огледам. Всички бяха жени или момичета, облечени в панталони от деним, фланелки без ръкави и работни ботуши, косите им бяха доста къси, а някои носеха шапки. Бяха високи, с широки рамене, загорели и здрави. Бицепсите им се издуваха като на мъж, а кирките и лопатите се губеха и почиваха в силните им, отрудени ръце.

Те загрижено наблюдаваха колата, промъкваща се по неравния път и когато се изравнеше с тях, отклоняваха вниманието си, заблъскваха се и проточваха вратове, за да ме видят.

Усмиваха се широко, като откриваха здрави бели зъби. Всички вдигнаха дясната си ръка, правейки ми някакъв знак, все още усмихнати. Добронамереността им бе така очевидна, че и аз отвърнах с усмивка. Те тръгнаха с бавно движещата се кола, гледаха в очакване, докато усмивките им преминаха в учудване. Казваха нещо, но аз не можех да чуя думите. Някои от тях настойчиво повториха знака. Разочарованите им погледи ми дадоха да разбере, че от мен се очакваше да отговоря с нещо повече от усмивка. Единственото, което ми хрумна, бе да вдигна ръка, имитирайки техния жест. Донякъде постигнах успех: лицата им се поразведриха, макар че запазиха доста учуденото си изражение. След това колата излезе от ремонтирания участък и когато достигнахме предишната бавна скорост, техните

някак загрижени лица останаха назад. Разбира се, това бяха още символи от сънищата, но не и от тези, описани в книгата. Чудех се, какво, за Бога, можеше да означава в моето подсъзнание групичка приятелски настроени Амазонки, съоръжени със сечива за копане, вместо с лъкове? Някаква неудовлетвореност, предположих. Потиснато желание за господство. Още не бях стигнала до никакво обяснение, когато минахме покрай последните шарени, но все така еднообразни блокове и излязохме сред полето.

По лехите бях разбрала, че е пролет, а сега можех да наблюдавам добре оформени разорани площи и обширни пасища, докоснати от зеленина; покрай подрязаните плетове се стелеше подобна на зелен пушек мъгла, а някои от дърветата, засадени в малки стегнати горички, се разлистваха. Слънцето грееше със сияйна благост над най-прекрасната природа, която някога бях виждала; само добитъкът, разпръснат из полето, внасяше известна дисхармония в съвършения пейзаж. Фермите също бяха част от него — спретнати постройки, оградени от около акър^[2] зеленчукови градини, овощни дръвчета и поляни. Това напомняше гледка от приказките, в която всичко бе осмислено и поставено на мястото му. Не забелязах случайно разпръснати къщи, бараки, нито постройки, стърчащи над фермите. И се запитах какво ли означава тази патологична проява на подреденост? Че бях по-неуверена и подсъзнателно се стремях към опростеност и сигурност?

Може би...

Един открит камион, който сигурно е бил пред нашата кола, зави към една от фермите по алея, оградена от красиво оформени плетове. В него имаше шест млади жени — отново Амазонки — с някакви инструменти. Една от тях погледна назад и привлече вниманието на останалите върху нас. Те вдигнаха ръце в същия знак, който бяха направили другите, а после помахаха приветливо. Аз магнах в отговор.

Доста учудена си помислих: Амазонки — символ на господство — и този пейзаж на кротко съществуване — нещата не се връзваха много добре.

Продължихме да се движим бавно с около 20 мили^[3] в час, както предположих, още около четвърт час, като гледката почти не се

променяше. Релефът бе леко хълмист и оставаше такъв до подножието на верига от ниски сини хълмове, отдалечени на много мили разстояние. Спретнатите ферми бяха подредени по подобие на километражни камъни, но бяха разположени по-близо една до друга. Тук-там имаше групи работнички на полето; рядко можеха да се видят и по една-две да работят около фермата или да орат с трактор, но те бяха твърде далеч от мен, за да забележа някакви подробности. Внезапно обаче настъпи промяна.

Отляво, на повече от миля, се показа редица от дървета, разположени под прав ъгъл на пътя. Първоначално си помислих, че е просто гора, но после забелязах, че дънерите бяха на равно разстояние един от друг, с отрязани корони и заострени върхове, така че повече приличаха на висока ограда.

След около 20 стъпки^[4] пътят направи завой и ние продължихме покрай тази ограда. След около половин миля колата намали, зави наляво и спря пред висока порта. Клаксонът изсвири няколко пъти.

Розовата, украсена с орнаменти порта, вероятно бе от ляно желязо. Сводът над нея, покрит с циментова мазилка, имаше същият цвят.

Запитах се какво ли означаваше това — доминиращо розово, което по принцип смятах за блудкав цвят? Телесен цвят? Символ на страстта към плътта, която у мен бе много слаба? Едва ли. Не розово. По-скоро огненочервено... Не мисля, че познавам някого с подобна розова страст.

Докато чакахме, ми се стори, че нещо бе сбъркано в къщата до портата. Беше едноетажна постройка, разположена от лявата вътрешна страна на арката и боядисана в подходящ цвят. Дограмата бе бледосиня и на прозорците имаше бели дантелени завеси. Вратата се отвори и се показа жена на средна възраст, облечена в бяла блуза и панталон. Не носеше шапка, а в тъмната ѝ късо подстригана коса просветваха няколко сиви кичура. Когато ме видя, тя направи същия знак като Амазонките, но някак механично и отиде да отвори портите. В момента, в който ги буташе, за да можем да минем, внезапно забелязах колко е дребна — със сигурност нямаше повече от четири стъпки. Сега разбрах какво не беше наред с къщата: беше построена изцяло за човек с нейните размери.

Докато преминавахме, продължих да гледам нея и малката ѝ къща. Е, а това какво означаваше? Митологията е пълна с джуджета и „дребни хора“, те присъстваха често и в сънищата, така че сигурно бяха стандартен символ на нещо, но в момента не можех да се сетя на какво. Или беше опит да се ограничи потомството, или признак за изящество. Оставих тези мисли за по-късно и отново насочих вниманието си към околната обстановка.

Бавно продължихме по пътеката — нещо средно между алея и път, разположена в пространство, което напомняше голяма градина или парк от имение. Имаше обширни девствено зелени тревни площи, тук-там осеяни с цветни лехи, малки групички сребърни брези и порядко високи дървета. Между тях, като че ли без някакъв определен план, бяха разпръснати розови триетажни блокове.

Няколко Амазонки в брикови фланелки и панталони засаждаха леха близо до пътеката и трябваше да изчакаме да издърпат на тревата количката, пълна с лалета, за да преминем. Удостоиха ме с обичайния поздрав и приветлива усмивка, а ние продължихме.

В следващия момент ми се стори, че нещо стана със зрението ми: видях блок, който беше бял, вместо розов, но иначе съвсем като другите, само дето беше три пъти по-малък...

Взрях се в него, но размерите си оставаха същите.

Малко по-нататък странно едра жена с розова дреха с множество гънки вървеше бавно и тежко през ливадата. Придружаваха я три дребни, облечени в бяло жени, които за разлика от нея изглеждаха като деца или живи кукли — тази картина неволно напомняше на влекачи, суетящи се около лайнер.

Обърнах се — видът и комбинациите на символите излизаха извън моите познания.

Колата зави надясно и скоро спря пред стъпала, водещи към една от розовите сгради. Тя беше с нормални размери, но не и лишена от чудатост — стъпалата бяха разделени от парапет: тези отляво бяха нормални, тези отдясно — по-малки и повече на брой.

Три изсвирвания на клаксона известиха пристигането ни. За десет секунди половин дузина дребни жени се появиха на входната врата и заситниха надолу по дясната половина на стълбата. Шофьорката затвори шумно вратата на колата и отиде да ги посрещне. Когато се приближи, забелязах, че също бе дребна, но не беше

облечена в бяло като останалите — тя носеше розов, блестящ като ливрея костюм, който идеално подходеше на колата.

Те размениха две-три думи преди да отворят задната врата, после някой каза:

— Добре дошла, Майко Орчис. Добре си се завърнала у дома.

Носилката се плъзна надолу и се сниши до земята.

Млада жена, която отляво беше закичена с розов символ на ордена Свети Андрю, се наведе към мен и внимателно попита:

— Мислите ли, че можете да вървите, Майко?

Моментът не бе подходящ да се чудя към кого беше насочена тази реплика — очевидно въпросът можеше да бъде адресиран само към мен.

— Да вървя? — повторих учудено аз. — Разбира се, че мога да вървя — и седнах, докато поне четири чифта ръце ме подкрепиха.

Това „разбира се“ бе леко пресилено. Осъзнах го в момента, в който се изправих на краката си. Макар и подпомогната, то ми костваше огромно усилие, ускоряващо дишането ми. Погледнах с отвращение към ужасяващите форми под розовите драперии и с чувството, че каквото и да значеше тази особена маса, вероятно по-късно щеше да разкрие нещо неприятно.

Опитах се да направя стъпка. Трудно можеше да се каже, че ходех. Почувствах движението си, а то сигурно изглеждаше като бавно прииждане на огромни вълни. Жените, с ръст малко над лакътя ми, се суетяха около мен като рояк загрижени кокошки. Веднъж направила крачка, бях решена да продължа и напредвах с движение, подобно на вълнение, първоначално няколко ярда по дребния чакъл, а после предпазливо по лявата половина на стъпалата.

Когато стигнах горе, всички изглеждаха разбираемо облекчени и зарадвани. Изчакаха две-три секунди, за да успокоя дишането си, после влязохме в сградата. Тръгнахме по коридор, който водеше направо — от двете му страни имаше три-четири затворени стаи, а в дъното се разклоняваше наляво и надясно. Ние поехме по лявото крило и в края му за първи път, откакто халюцинацията ми започна, се изправих срещу огледалото.

Това, което видях, ме накара да призова цялата си решителност, за да не изпадна в паника отново. Първите няколко секунди се опитвах да потисна надигащата се истерия.

Пред мен стоеше някаква ужасна карикатура: слонска женска форма, изглеждаща още по-огромна от розовите драперии. Те милостиво покриваха всичко, освен главата и дланите, но това само по себе си бе шок, защото ръцете, макар меки, закръглени и съвсем нехармонични, не бяха грозни, а лицето бе като на момиче.

То също беше хубаво. Едва ли имаше повече от 21 години. Светлата ѝ, къдрава коса с кестеняв оттенък, беше късо подстригана. Кожата ѝ бе розова и свежа, устата — малка и естествено червена. Тя погледна към мен и към загрижено струпаните наоколо дребни жени със синьо-зелените си очи под леко извитите вежди. И това мило лице контрастираше на уродливото тяло — все едно от рана да цъфне фрезия.

Помръднах устни — и нейните го направиха; свих ръка и нейната се сви; и когато преодолях тази ужасяваща паника, тя вече не бе отражение. С нищо не приличаше на мен — бе една позната, която наблюдавах доста озадачено. Паниката и отвращението отстъпиха на тъга и болезнено съжаление за нея. Можех да се разплача от тази гледка. И го направих. Сълзите пълнеха нейните очи, а после и моите, и със замъглен поглед ги виждах как се стичат.

Една от жените до мен хвана ръката ми.

— Майко Орчис, мила, какво има? — попита тя загрижено.

Не можех да ѝ отговоря. Самата аз нямах ясна представа. Образът в огледалото поклати глава, докато сълзите продължаваха да се стичат по страните ми. Малките ръце ме погалиха, меки, успокоителни гласове ме окуражиха да продължа. Отвориха следващата врата и ме въведоха в стая със загрижено суетене.

Мястото ми заприлича на нещо средно между будоар и болнично отделение. Впечатлението за будоар идваше от розовото — в килима, покривките, възглавниците, лампионите и тънките завеси — а за болнично отделение напомняха шестте наредени кушетки или канапета, едно от които бе празно.

Стаята бе достатъчно голяма, за да може от всяка страна да се наредят по три канапета, разделени от шкафче, стол и маса, без да е претрупано, а в свободното пространство по средата оставаше място за

няколко големи кресла и маса, със сложно аранжирани цветя. Приятен аромат изпълваше стаята, а отнякъде долиташе приглушена музика на струнен квартет, навяваща сантиментално настроение. Пет от леглата бяха вече заети. Две от моите придружителки избързаха напред, за да дръпнат розовите сатенени завивки на шестото легло.

Всички лица бяха обърнати към мен. Три от тях се усмихваха приветливо, другите две бяха по-безизразни.

— Здравей, Орчис — поздрави ме с приятелски тон едната. После добави с лека загриженост: — Какво ти е, скъпа? Лошо ли бе?

Погледнах я. Тя имаше приятно закръглено, хубаво лице и светлокестенява коса, положена върху възглавницата. Лицето ѝ изглеждаше като на 23–24 годишна. Останалото от нея представляваше огромна маса розов сатен. Не можех да отговоря, но направих усилие да отвърна на усмивката ѝ, докато минавахме.

Стигнахме до леглото. След известни приготовления, с обща помощ бях нагласена в него и с удобно сложена възглавница под главата ми.

Пътят от колата насам ме бе изпотил значително и аз бях благодарна за възможността да си почина. Две от дребните жени ме завиха, а друга извади носна кърпичка и избърса страните ми.

— Ето, скъпа, отново сте си вкъщи на сигурно място. Ще се почувствате по-добре, след като си починете. Опитайте се да поспите — окуражи ме тя.

Дребната жена с кърпичката — тази с ордена на Свети Андрю, която явно ръководеше операцията — се извърна рязко.

— Не с този тон, Майко Хейзъл. Разбира се, че Майка Орчис роди четири сладки бебета, нали, скъпа? Тя просто е изморена от пътуването, това е всичко.

— Хм — изсумтя момичето троснато, но не каза нищо повече.

Суетенето продължи. След малко една от дребните жени ми подаде чаша с нещо подобно на вода, но бе неподозирано силно. Първоначално се намръщих, обаче после ми хареса.

След като оправи и подреди всичко, свитата от дребосъчките си тръгна, докато очите на останалите пет огромни жени бяха вперени подозрително в мен.

Неприятната тишина наруши момичето, което ме бе поздравило при пристигането.

— Къде те изпратиха на почивка, Орчис?

— Почивка ли? — попитах озадачено.

Тя и останалите ме изгледаха с учудване.

— Не знам за какво говорите — казах на смаяните им погледи.

Те продължиха да ме зяпат, тъпо и упорито.

— Сигурно не е била кой знае каква отмора — отбеляза едната, явно учудена. — Никога няма да забравя моята последна почивка. Изпратиха ме на море и ми дадоха кола, за да мога да се движа свободно. Бяха много мили, а освен мен имаше и още шест майки. Ти на море ли беше или на планина?

Те бяха така досадно любопитни, че човек рано или късно трябваше да им отговори нещо.

— Не мога да си спомня — отвърнах с отпаднал глас. — Изглежда изцяло съм си загубила паметта.

Това също не бе прието с голямо съчувствие.

— О — възкликна с известно задоволство тази, която бяха нарекли Хейзъл. — Помислих си, че нещо не е наред. И сигурно, Орчис, не можеш да си спомниш дали този път бебетата ти бяха Първа Степен?

— Стига глупости, Хейзъл — прекъсна я една от другите. — Разбира се, че са били Степен Първа. Иначе Орчис нямаше да се върне тук. Щеше да е понижена в Майка Втора Степен и да бъде изпратена в Уайтуич. — С по-мил глас тя ме попита: — Кога се случи това, Орчис?

— Аз... не знам — отговорих. — Не мога да си спомня нищо до тази сутрин в болницата. Всичко е изчезнало.

— Болница? — повтори Хейзъл презрително.

— Сигурно има предвид Центъра — поясни другата. — Но и нас ли не помниш, Орчис?

— Не — признах с неудобство, като поклатих глава. — Съжалявам, но всичко преди болн... центъра, е изтрито.

— Странно — промърмори Хейзъл с враждебен тон. — Те дали знаят?

Една от жените взе моята страна.

— Разбира се, длъжни са да знаят. Предполагам, че тях не ги е грижа дали си спомняш нещо или не, ако имат бебета Първа Степен. Пък и защо ли им е... Но, виж, Орчис...

— Защо не я оставим да си почине малко — намеси се друга. — Предполагам, че едва ли се чувства много добре след Центъра, пътуването и идването тук. На мен лично никога не ми е добре. Не им обръщай внимание, Орчис, скъпа. Поспи малко. Ще видиш, че след като се събудиш, всичко ще е наред.

Приех предложението с облекчение. Цялата работа беше прекалено странна, за да се справя в момента. Още повече — чувствах се адски изтощена. Благодарих ѝ за съвета и се отпуснах на възглавницата. Престорих се, че затварям очи.

По-изненадващото бе, че ако можеше да се заспи по време на халюцинация, то аз го направих.

Когато се събудих, преди да отворя очи, ме озари надеждата, че илюзията най-после ще е свършила. Уви — не беше. Една ръка леко разтърсваше рамото ми и първото нещо, което видях, бе лицето на главната сестра близо до моето.

С професионален тон тя попита:

— Ето, Майко Орчис, скъпа. Чувствате се доста по-добре след този хубав сън, нали?

Зад нея две от сестрите носеха табла на ниски крачета. Сложиха я пред мен така, че да е удобна за достигане. Погледнах това, което беше върху нея. То със сигурност представляваше най-огромната и хранителна порция, която някога бях виждала да се постави пред един човек. Първоначално гледката ме отврати, после осъзнах, че не предизвикваше отвращение за тялото ми. Всъщност устата ми се пълнеше със слюнка и бях нетърпелива да започна. Една вътрешна част от мен се удивляваше, сякаш изправена отстрани и наблюдаваща с изненада, как останалата ми част изгълтва лакомо две-три риби, цяло пиле, няколко парчета месо, зеленчуци, плодове, скрити под внушително количество сметана и повече от четвърт литър мляко, без каквото и да било чувство за пресищане. С няколко бегли погледа установих, че и останалите „Майки“ се справят идеално със съдържанието на другите табли.

Усетих един-два любопитни погледа, но те бяха твърде заети, за да продължат да ме измъчват с въпроси точно сега. Чудех се как да ги

избегна по-късно и ми хрумна, че ако имах книга или списание, можех да потъна в него доста успешно, макар да не беше учтиво.

Когато сестрите се върнаха, попитах старшата дали мога да получа нещо за четене. Ефектът от един толкова обикновен въпрос бе изумителен: двете жени, разтребващи таблата ми, за малко да я изпуснат. Главната сестра за момент зяпна от учудване, после си възвърна самообладанието. Тя ме погледна първо подозрително, а после загрижено.

— Още не се чувстваш съвсем добре, нали, скъпа? — предположи тя.

— Напротив — възпротивих се аз, — вече съм много добре.

Тя продължаваше да ме гледа със загриженост.

— Ако бях на ваше място, бих се опитала да поспя отново — посъветва ме с топъл глас.

— Но аз не искам. Просто ми се иска да почета малко...

Тя несигурно ме потупа по рамото.

— Страхувам се, че сте се изтозили, Майко. Няма нищо. Сигурна съм, че скоро ще се оправите.

Търпението ми се изчерпваше.

— Какво лошо има в желанието ми да почета?

Тя се усмихна самодоволно, с професионална обиграност.

— Има, има, скъпа. Опитайте се да си починете още. Откъде, за Бога, една Майка ще знае как да чете?!

Оправи завивките ми и забърза нанякъде, като ме остави с другите майки, които бяха вперили изумени погледи в мен.

Хейзъл презрително се изкикоти, но няколко минути не казаха нищо.

Бях достигнала състояние, когато натрапчивостта на халюцинацията започна да заличава моята изолация. Чувствах, че при малко по-силен натиск щях да изгубя увереност и да започна да се съмнявам в нереалността. Изобщо не ме бе грижа за нейната спокойна непрекъснатост. Странни преувеличения и резки промени, нереални перспективи, всъщност всяка типична за сънищата характеристика щеше да ме увери, но напротив — очевидният абсурд продължаваше да се проявява с тревожна убедителност и последователност. Например, последиците непогрешимо следваха причините. Неохотно започнах да си давам сметка, че ако се задълбочеше достатъчно, човек

можеше да намери логично обяснение и за абсурда. Съчетанието едва ли можеше да бъде възприето от разума — дори фактът, че изпитах удоволствие от храната, все едно че бях напълно будна, допълваше обезпокоителната убедителност на действителността.

— Да четеш? — изтърси Хейзъл внезапно с презрителен тон. — А може би и да пишеш?

— А защо не? — сопнах се аз.

Всички ме погледнаха, по-загрижени от всякога, а после размениха многозначителни погледи помежду си. Две от тях се усмихнаха.

Раздразнено попитах:

— Какво лошо има в това, за Бога? Да не би да не трябва да мога да чета и да пиша?

— Орчис, скъпа, не мислиш ли, че е по-добре да те види лекарката — просто за преглед? — внимателно предложи едната.

— Не — отвърнах категорично. — Нищо ми няма. Само се опитвам да разбера. Аз просто помолих за една книга, а всички ме гледате така, сякаш съм луда. Защо?

Настъпи тягостна пауза, след което същото момиче отвърна с насмешка и почти с думите на дребната сестра:

— Орчис, скъпа, вземи се в ръце. За какво ѝ е на една Майка да има нещо общо с писане и четене? Как може това да ѝ помогне да има по-хубави бебета?

— В живота има и други неща, освен раждането на бебета — отвърнах троснато.

Ако преди бяха учудени, сега бяха като ударени от гръм. Дори Хейзъл не можеше да каже и дума. Идиотското им удивление ме изкара от търпение и внезапно ми призля от цялата тази безсмислица. С течение на времето бях забравила, че съм страничен наблюдател на някакъв сън.

— По дяволите! — избухнах аз. — Какви са тези глупости? Орчис? Майка Орчис? За Бога! Къде съм? Това да не е някоя лудница?

Гледах ги ядосано, отвратена от погледите им, чудейки се дали всички те не участваха в някакъв злостен заговор срещу мен. Просто бях убедена, че която и каквато и да бях, не бях майка. Казах това с усилие, а после, за мое съжаление, избухнах в сълзи.

Понеже нямаше какво друго да използвам, избърсах сълзите си с ръкав. После ги видях да ме гледат с мила загриженост. Но не и Хейзъл.

— Нали ви казах, че нещо не е наред с нея? — тържествуващо възкликна тя. — Тя е луда, това е!

Тази, която се бе държала най-добре с мен, опита отново:

— Но, Орчис, разбира се, че си Майка. Ти си Майка Първа Степен — с регистрирани три раждания. Дванайсет хубави бебета Първа Степен, скъпа. Не може да си забравила това!

Заплаках отново. Почувствах, че нещо се опитваше да преодолее празнотата в съзнанието ми, но няхах представа какво беше. Знаех само, че ме правеше изключително нещастна.

— О, това е жестоко, жестоко! Защо не мога да го спра? Защо не престане? — молех се аз. — Това е ужасна груба шега, и аз не я разбирам. Какво ми е? Не съм луда, не съм... О, не може ли някой да ми помогне?

За момент стиснах очи, като се молех халюцинацията да избледнее и да изчезне.

Но не. Когато погледнах отново, те още стояха там, тъпите им, хубави лица, бяха вперени глупаво в мен над отвратителните купища розов сатен.

— Ще се махна оттук! — заявих решително аз.

Струваше ми огромно усилие да седна. Усещах, че ме гледаха зяпнали, докато правех това. Опитах се да извия краката си и да ги прехвърля от едната страна на леглото, но те бяха заплетени в сатенената завивка, а не можех да ги стигна и освободя. Беше истинско, отчаяно безсилие над сънищата. Чух собствения си глас да умолява:

— Помогни ми! О, Доналд, мили, моля те, помогни ми...

И внезапно, като че ли от думата „Доналд“, ми просветна. И нещо щракна в главата ми. Съзнанието ми се проясни, не изцяло, но достатъчно, за да разбере коя бях. Изведнъж проумях в какво се състоеше жестокостта.

Отново погледнах останалите. Те все още се взираха полуучудени, полуразтревожени. Отказах се от опита да стана и легнах обратно.

— Не можете да ме заблуждавате повече — казах им. — Сега знам коя съм.

— Но, Майко Орчис... — започна едната.

— Стига! — отсякох аз. Изглежда самосъзнанието изведнъж се бе превърнало в някаква мазохистична безчувственост. — Аз не съм Майка. Просто съм жена, която известно време имаше съпруг и се надяваше, но това бе само надежда, да има деца от него.

Думите ми бяха посрещнати от необичайна тишина, дори нямаше шушукане. Изглежда това, което казах, не бе асимилирано. Лицата им бяха безизразни като на кукли и без проява на разбиране.

След малко най-приятелски настроената от тях почувства, че трябва да наруши мълчанието.

— Какво... какво е съпруг? — неуверено попита тя и една малка вертикална бръчица се появи на челото ѝ.

Огледах строго лицата им. Нямаше следи от лукавство, нямаше нищо, освен размишление, което човек улавя в детските погледи. За момент се почувствах на ръба на истерията, после се съвзех. Добре, след като халюцинацията не си отиваше, щях да играя по нейните правила и да разбера какво ще стане. Започнах да обяснявам сериозно и безизразно, с прости думи:

— Съпруг е мъжът, за когото една жена се омъжва...

От израженията им личеше, че не са ме разбрали. Както и да е, оставиха ме да продължа с три-четири изречения, без да ме прекъсват. Тогава спрях, за да си поема дъх, и едната се опита да си изясни тази част, която явно не бе схванала:

— Но какво — попита тя с явно недоумение, — какво е това мъж?

След моето обяснение в стаята настъпи хладно мълчание. Останах с впечатлението, че съм изолирана, или почти изолирана от тях, но не държах да се уверя в това. Бях прекалено заета с опити да проясня съзнанието си, но установих, че от един момент нататък това не бе по силите ми.

Сега знаех, че съм Джейн. Бях Джейн Съмърс, която по-късно бе станала Джейн Уотърли, след сватбата с Доналд.

Бях — или съм била — на 24, когато се оженихме и само на 25, когато, шест месеца по-късно Доналд беше убит. И така всичко свърши... Струваше ми се, че е било вчера, но не бях сигурна...

Преди това всичко ми бе съвършено ясно. Родителите и приятелите ми, моят дом, училище, тренировки, работа като д-р Съмърс в Рейчестърската болница. Спомням си вечерта, когато докараха Доналд със счупен крак — последвалите събития...

Сега вече си спомнях и лицето, което трябваше да видя в огледалото — а то със сигурност нямаше нищо общо с това, което видях в коридора отвън — моето бе по-овално, с по-малки, добре оформени устни, с червеникавокестенява, естествено чуплива коса, с доста раздалечени кафяви очи, обикновено леко замислени.

Знаех също как трябваше да изглежда останалата част от мен — бях стройна, дългокрака, с малък, стегнат бюст. Имах хубаво тяло, което приемах като даденост, докато с любовта си Доналд не ме накара да се гордея с него...

Погледнах към противната маса розов сатен и потръпнах. Обзе ме гняв. Копнеех Доналд да ме успокои и утеши, да ме обича и да ми каже, че всичко ще се оправи, че не изглеждах така, както се виждах и че това наистина бе сън. В същото време ме обхвана ужас при мисълта, че той ще трябва да ме види такава охранена и дебела. После се сетих, че Доналд изобщо няма да ме види вече — никога повече — и се почувствах толкова нещастна, че сълзите отново се затъркаляха по страните ми.

Останалите пет жени продължаваха да ме зяпат ококорени и учудени. Още половин час измина в мълчание, после вратата се отвори и влезе цял взвод дребни жени в бели престилки. Видях Хейзъл да гледа към мен, а после към главната сестра. Изглежда искаше да каже нещо, но после промени решението си. Дребните се разпределиха по две край легло, застанаха от всяка страна, отгърнаха завивките, навиха ръкави и започнаха да масажират.

В началото беше приятно — действаше доста успокоително и човек се отпускаше. Но изведнъж масажът ми се стори не толкова приятен, а скоро ми стана противен.

— Спрете! — обърнах се рязко към жената отдясно.

Тя спря за момент, усмихна ми се мило, макар и малко несигурно и продължи.

— Казах спрете! — извиках и я избутах настрани.

Очите ѝ срещнаха моите. Изглеждаха разтревожени, наранени, въпреки че на устните ѝ още имаше усмивка.

— Не се шегувам! — добавих грубо.

Тя продължи да се колебае и погледна към колежката си.

— Ти също — обърнах се към нея. — Стига толкова!

Тя дори не прекъсна ритъма на движенията си. Тази отдясно събра кураж и продължи там, където бе спряла. Посегнах и я блъснах, този път по-силно. Сигурно имаше повече мускули в тази подпухнала ръка, отколкото някой би предположил. Тласъкът я завлече по средата на помещението, тя се спъна и падна.

Внезапно всяко движение в стаята замря. Всички зяпнаха, първо нея, после мен. Паузата бе краткотрайна и всички се върнаха към работата си. Изблъсках и момичето отляво, но по-леко. Другата се изправи. Тя плачеше и изглеждаше уплашена, но стисна упорито устни и се насочи към мен.

— Стойте далеч от мен, дребни гнусни същества! — заплаших ги аз.

Това вече ги спря: те отстъпиха и се спогледаха нещастно. Старшата сестра се разтревожи.

— Какво има, Майко Орчис? — попита тя.

Обясних й. Изглеждаше учудена.

— Но това е съвсем нормално — възрази.

— Не и за мен. Не ми харесва и не го искам — отвърнах.

Тя стоеше неловко, в недоумение.

От другия край на стаята долетя гласът на Хейзъл:

— Орчис не е наред. Тя ни разказа отвратителни неща. Направо е луда.

Дребната я погледна, после питащо се обърна към една от останалите. След като момичето потвърди с кимване и гримаса на отвращение, тя отново се обърна към мен и ме разгледа внимателно.

— Вие двете — вървете и докладвайте — каза на смутените сестри, които ме бяха масажирали.

Сега и двете плачеха и напуснаха умърлушено стаята. Старшата ме изгледа замислено още веднъж и ги последва.

— Това беше глупаво. Бедните дребни дяволчета просто си вършеха работата — отбеляза тя.

— Ако това е работата им — не я харесвам — отвърнах аз.

— Значи, просто им изпросваш боя, горкичките. Но предполагам, че отново се проявява изгубената ти памет. Сигурно не

си спомняш, че прислужничка, която разстрои Майка, я бият, нали? — добави тя саркастично.

— Бият я? — повторих с усилие.

— Да, бият я — изимитира ме тя. — Но на теб ти е все едно какво им се случва, нали? Не знам какво е станало с теб, докато те нямаше, но каквото и да е било, очевидно дава ужасяващ резултат. Аз никога не съм те обичала, Орчис, макар другите да смятаха, че не бях права. Е, сега всички знаем.

Останалите не казаха нищо. Изпитах натрапчивото чувство, че те споделяха нейното мнение, но отварянето на вратата им попречи да го потвърдят.

Старшата влезе отново с половин дузина дребни мирмидони, но този път в групата се отличаваше една доста хубава жена на около 30 години. Появата ѝ ми донесе огромно облекчение. Тя не бе нито дребна, нито Амазонка, нито пък огромна. Сегашното ѝ обкръжение я правеше да изглежда може би малко по-висока, но прецених, че е около пет фута и десет инча^[5]; нормална, симпатична млада жена с кестенява коса, подстригана късо, и с плисирана черна пола под бялата престилка. Старшата почти подтичваше, за да изравни крачки с нея и ѝ казваше нещо за халюцинации и „днес се върна от Центъра, докторе“.

Жената спря до леглото ми, а дребните се струпаха, гледайки ме с някакво лошо предчувствие.

Лекарката пхна термометър в устата ми и измери пулса ми. Задоволена от резултатите, тя попита:

— Някакво главоболие? Други оплаквания?

— Не — отвърнах.

Тя ме изгледа внимателно. Аз също я погледнах.

— Какво... — започна тя.

— Тя е луда! — намеси се Хейзъл от другия край на стаята. — Каза, че си е загубила паметта и не ни познава...

— Говореше ужасни, отвратителни неща — добави друга.

— Има халюцинации. Мисли, че може да чете и пише — прибави Хейзъл.

Лекарката се усмихна.

— Можете ли? — запита с усмивка.

— Не виждам защо да не мога, но няма да е трудно да ви докажа — отговорих безцеремонно.

— Добре — тя се усмихна още веднъж недоверчиво, после извади от джоба си малък бележник и молив и ми ги подаде.

Моливът изглеждаше странно в ръката ми — не можах веднага да го хвана както трябва, въпреки това написах:

„Твърде добре осъзнавам, че имам халюцинации, и че вие сте част от тях.“

Подадох бележника обратно. Хейзъл се изкикоти сподавено.

В действителност челюстта на лекарката не увисна, но усмивката ѝ просто замръзна. Тя ме погледна наистина задълбочено.

Останалите в стаята, забелязали изражението на лицето ѝ, пристигнаха, сякаш бях направила някаква странна магия. Лекарката се обърна към Хейзъл:

— Какви неща ви разказа? — попита тя. Хейзъл се поколеба, после изтърси:

— Ужасни неща. Говореше за два човешки пола — също като че ли сме животни. Беше отвратително.

Лекарката помисли за момент, после каза на старшата сестра:

— По-добре я заведете в лазарета. Там ще я прегледам.

Когато излезе, дребните забързаха да докарат една ниска количка от ъгъла до леглото ми. Дузина ръце ми помогнаха да легна върху нея и после бързо ме откараха.

— Сега — каза лекарката строго, — да видим тази работа. Кой ви каза тези неща за двата пола? Искам да знам името ѝ!

Бяхме сами в малка стая с розови тапети на златни точки.

След като ме прехвърлиха от количката отново на легло, сестрите се бяха оттеглили. Лекарката седеше с бележник на коляното и молив в ръката, готова за писане. Имаше вид на инквизитор, когото трудно можеш да заблудиш.

Не ми беше до тактичност. Казах ѝ да не се прави на глупава.

Тя се слиса за момент, пламна от гняв, после възвърна самообладанието си и продължи:

— След посещението в Клиниката сте имали почивка, разбира се. Къде ви изпратиха?

— Не знам — отвърнах. — Мога да ви кажа това, което казах и на другите — че тази халюцинация или илюзия, или каквото и да е

там, започна в болницата, която наричате Център.

С непоколебимо търпение тя каза:

— Вижте какво, Орчис. Вие бяхте напълно нормална, когато тръгнахте отгук преди шест седмици. Отидохте в Клиниката и родихте бебетата си по обичайния ред. Но оттогава насам някой ви пълни главата с тези глупости и ви учи да четете и пишете. Сега ще ми кажете коя беше тя. Предупреждавам ви, че тези номера със загубата на паметта няма да минат. Щом сте в състояние да си спомните отворотелните неща, които сте разказали на останалите, ще можете да си спомните и откъде ги знаете!

— За Бога! Говорете смислено! — възкликнах умолително.

Тя отново се изчерви.

— От Клиниката мога да разбера къде са ви изпратили, а от почивния дом ще науча кои са били главните ви придружителки там, но не искам да си губя времето в преследване на всичките ви контакти, затова ви моля да ми спестите неприятностите и да ми кажете сега. Предполагам, и вие искате същото. Не бихме желали да ви принудим да говорите — завърши заплашително.

Поклатих глава.

— На грешна следа сте. Що се отнася до мен, цялата тази халюцинация, включително и връзката ми с тази Орчис, започна в Центъра — как стана, това не мога да ви кажа, а какво ѝ се е случило преди, изобщо не мога да си спомня.

Тя се намръщи, очевидно обезпокоена.

— Каква халюцинация? — попита предпазливо.

— Ами тази фантастична ситуация, а и вие също — разперих ръце всеобхващащо. — Това отворотелно тяло, дребните жени, всичко. Очевидно е някакво проявление на подсъзнанието, а то ме тревожи, защото едва ли е удовлетворяване на желания.

Тя продължи да се взира в мен с още по-голяма тревога.

— Кой, за Бога, ви е говорил за подсъзнание и удовлетворяване на желания? — попита несигурно и отново се приведе напред.

— Не виждам защо, пък дори и в халюцинация, да съм някакъв неграмотен морон^[6] — отвърнах аз.

— Но една майка не знае нищо за тези неща. Не ѝ е необходимо.

— Слушайте, казах ви, както казах и на онези жалки гротески отгатак, че аз не съм Майка. Аз съм просто един нещастен Д.М., който

преживява някакъв кошмар.

— Д.М.? — едва чуто попита тя.

— Доктор по медицина. Практикуващ лекар съм.

Тя продължи да ме гледа любопитно. Очите ѝ несигурно обходиха огромните ми форми.

— Вие твърдите, че сте лекар? — възкликна недоумяващо със странен глас.

— Определено да — отвърнах убедено.

Тя запротестира с възмущение примесено с удивление:

— Но това са чисти глупости! Вие бяхте отгледана и възпитана да бъдете Майка. Вие сте Майка! Вижте се само!

— Да — прошепнах с горчивина. — Вижте ме само.

Настъпи пауза.

— Струва ми се — проговорих отново най-накрая, — че халюцинация или не, няма да стигнем далеч, ако продължим да се обвиняваме взаимно, че говорим безсмислици. Предлагам да ми обясните що за място е това и коя мислите, че съм. Това може да размърда паметта ми.

Тя възрази:

— Предлагам първо вие да ми разкажете, каквото можете да си спомните. Това ще ми даде по-добра представа какво ви озадачава.

— Много добре — съгласих се аз и започнах историята си откъдето можех да я възстановя — от времето, когато се разби самолетът на Доналд.

Бе глупаво от моя страна да се хвана на въдицата ѝ. Разбира се, тя нямаше намерение да ми каже каквото и да било. Когато изслуша всичко, което имах да кажа, тя излезе, като ме остави сама в безсилна ярост.

Изчаках, докато мястото утихна. Музиката беше спряла. Една сестра надникна, за да попита набързо дали се нуждаех от нещо, после бързо излезе и повече нищо не се чу. Измина половин час и започнах да правя опити да стана — този път се придвижвах бавно, като често спирах. Най-голямо усилие ми костваше да се изправя на крака от седнало положение, но успях, макар и с цената на ускорено дишане. След малко стигнах до вратата, която не бе заключена. Отворих я леко, като се ослушвах. Нямаше шум от движение по коридора, така че я отворих по-широко и тръгнах, за да разбера каквото можех за това

място. Всички врати към стайте бяха затворени. Приближавах ухо към тях и чувах отвътре спокойно, тежко дишане, но нищо друго не нарушаваше тишината. Продължих, като завих няколко пъти, докато не стигнах главния вход. Натиснах бравата и установих, че не бе заключено. Спрях отново, послушах се за няколко секунди, после отворих вратата и излязох.

Паркът се простираше пред мен, осеян с контрастни сенки под лунната светлина. През дърветата вдясно проблесна вода, отляво имаше къща като тази зад мен без нито един осветен прозорец.

Зачудих се какво да направя. Безпомощна в огромното тяло, в което бях влязла, не можех да сторя кой знае какво, но реших да продължа и поне да открия, каквото можех, докато имах възможност. Пристъпих към ръба на стълбите, по които се бях изкачила от линейката и започнах да слизам предпазливо, като се държах за парапета.

Рязък, решителен глас зад мен отсече:

— Майко, какво правите?

Обърнах се и видях една от дребните жени с блестяща на лунната светлина бяла престилка. Беше сама. Не отговорих, но слязох още едно стъпало надолу. Искаше ми се да зарева от жестокостта на това тремаво тяло и предпазливостта, която ми налагаше.

— Върнете се! Върнете се веднага! — заповяда дребосъчката.

Направих се, че не съм я чула.

Тя заситни след мен и задържа одеждите ми.

— Майко! — повтори настоятелно. — Трябва да се приберете. Навън ще настинете.

Наканих се да направя още една крачка, а тя дръпна дрехите ми, за да ме задържи. Наведох се, за да избегна дърпането. Чу се остър звук от раздрана материя. Завъртях се и изгубих равновесие. Последното, което видях, бяха стъпалата, към които полетях.

Когато отворих очи, някой каза:

— Така е по-добре. Това бе много непослушно от ваша страна, Майко Орчис. Имахте късмет, че не беше по-лошо. Да направите такова глупаво нещо! Срамувам се заради вас, наистина!

Главата ме болеше и бях бясна, че цялата тази тъпа безсмислица все още продължаваше. Не бях в настроение за укори. Казах ѝ да върви по дяволите. Тя се опули, после лицето ѝ стана студено и надменно. Мълчаливо сложи марля и парче лейкопласт отляво на челото ми, после си тръгна важно.

Неохотно трябваше да си призная, че тя бе абсолютно права. Какво, за Бога, бях очаквала да направя; какво, за Бога, можех да направя, заобиколена от тази ужасна телесна маса? Вълна от отвращение и чувство на безсилна ярост към нея отново напълни очите ми със сълзи. Копнеех за моето хубаво, стройно тяло, което обичах и което ме удовлетворяваше. Спомних си как веднъж Доналд ми показа едно младо, извиващо се от вятъра дръвче, и ми го представи като моята сестра-близначка.

И това бе само преди ден, два...

После, някак изведнъж, открих нещо, което ме накара да подскоча. Празнотата в съзнанието ми се бе запълнила. Можех да си спомня всичко... От усилието главата ми запулсира така, че се отпуснах и легнах отново, припомняйки си всичко точно от момента, когато иглата беше изтеглена и някой сложи тампон на ръката ми...

Но какво се случи след това? Очаквах сънища и халюцинации, но не и ясното, подробно усещане на реалността... Не това състояние, което бе като непрекъснат кошмар...

Какво, за Бога, ми бяха сторили?...

Трябва отново да съм заспала, защото когато отворих очи, навън бе светло и група дребни жени бяха дошли да се погрижат за тоалета ми.

Те умело разстлаха чаршафите и с обиграна сръчност ме заобръщаха насам-натам, за да ме измият. Понесох търпеливо усърдието им, почувствах се по-бодра и с радост установих, че главоболието ми бе напълно изчезнало.

Почти привършвахме с тоалета, когато на вратата се почука и без да дочакат отговор, влязоха две жени, облечени в черни униформи със сребърни копчета. Те бяха от Амазонките — хубави, високи, с широки рамене, добре сложени. Дребосъчките оставиха всичко и побягнаха с

ужасени писъци към далечния край на стаята, където се струпаха разтреперани.

Двете жени ме поздравиха по обичайния начин. Със странна смесица от решителност и уважение, едната попита:

— Вие сте Орчис, Майка Орчис?

— Така ме наричат — признах аз.

Момичето се поколеба, после каза с тон по-скоро успокоителен, отколкото заповеден:

— Имам заповед да ви арестувам, Майко. Моля, елате с нас.

Дребните жени в ъгъла зашепнаха възбудено.

Униформената ги накара да млькнат с поглед.

— Облечете Майката и я пригответе за тръгване — нареди тя.

Дребните колебливо излязоха от ъгъла, като нервно се усмихваха към униформената двойка Амазонки.

— Хайде, направете го — рязко, но не и неучтиво им нареди втората.

Те се подчиниха.

Отново бях почти омотана в розовите драперии, когато лекарката се появи. Тя погледна намръщено униформените.

— Какво става? Какво правите тук? — попита.

Обясниха ѝ.

— Арест!? — възкликна тя. — Да арестувате една Майка! Никога не съм чувала подобна глупост. Какво е обвинението?

— Обвинена е в реакционизъм — малко смутено обясни едната.

Лекарката просто се взря в нея.

— Майка-реакционистка! Какво ще измислите още? Хайде, махайте се и двете!

— Имаме заповед за арестуването, докторе — запротестираха те.

— Глупости! Нямате право! Някога да сте чули за Майка, която е била арестувана?

— Не, докторе.

— Е, и сега няма да направите прецедент. Вървете си!

Униформеното момиче се поколеба за момент, после ѝ хрумна нещо.

— Ако можете да ми дадете подписан отказ да предадете Майката... — предложи тя услужливо.

След като двете си тръгнаха, доста доволни от получения лист хартия, лекарката навъсено погледна дребните жени.

— Не можете да си държите устите затворени, а? Каквото и да стане, се разпространява като огън през нива и носи само неприятности. Е, ако чуя още нещо за това, вече ще знам откъде идва. — Тя се обърна към мен. — А вие, Майко Орчис, в бъдеще се ограничете до „да“ и „не“, когато тази дребна напаст е наоколо. След малко ще се видим пак. Искаме да ви зададем някои въпроси — добави и си тръгна, като остави след себе си потискаща тишина.

Появи се отново точно когато таблата ми с огромната закуска бе отнесена, и този път не беше сама. Придружаваха я четири жени, които изглеждаха нормални също като нея, следвани от няколко дребни помощнички — те тътреха столове, които наредиха около леглото ми. Когато си тръгнаха, петте жени, до една в бели престилки, седнаха и се взряха в мен, като че ли бях някакъв рядък експонат. Едната изглеждаше на възраст почти колкото първата лекарка, другите две — на около 50 и последната към 60 години.

— Е, Майко Орчис — каза лекарката, като откри „заседанието“, — ясно е, че се е случило нещо съвсем необикновено. Разбира се, ние сме заинтересувани да разберем какво и, ако е възможно, защо е станало. Не се тревожете от посещението на полицията тази сутрин — беше много некоректно от тяхна страна да дойдат. Това е просто изследване — научно изследване, за да установим какво се е случило.

— Едва ли ще разберете повече от мен — отговорих аз. После погледнах към тях; после към стаята и накрая огромната си разлята маса. — Съзнавам, че всичко това трябва да е някаква халюцинация, но това, което ме тревожи най-вече е, че винаги съм предполагала, че в халюцинацията липсва поне едно измерение — някои сетива трябва да са притъпени. Но тук не е така. Всичките ми сетива са наред и мога да ги използвам. Нищо не е нереално: обградена съм от плът, която е съвсем осезаема, твърде... твърде убедителна. Единствената крещяща липса досега е причината — дори символична причина.

Останалите четири жени ме гледаха с удивление. Лекарката ги погледна, сякаш искаше да каже „сега вече сигурно ми вярвате“, и после пак се обърна към мен.

— Имаме някои въпроси — каза тя.

— Преди да започнете — прекъснах я аз, — искам да прибавя нещо към това, което ви казах снощи. По-късно си спомних.

— Може би от удара при падането — предположи тя, гледайки към лепенката на челото ми. — Какво се опитвахте да направите?

Направих се, че не съм чула въпроса ѝ.

— По-добре да ви кажа липсващата част — може да помогне, макар и малко.

— Добре — съгласи се тя. — Казахте ми, че сте била... женена и че вашият... съпруг е загинал скоро след това. — Погледна останалите; липсата на изражение по лицата им бе някак преднамерена. — После идваше липсващата част...

— Да — кимнах. — Той беше летец-изпитател. Това се случи само шест месеца, след като се оженихме и само месец, преди да изтече договорът му. После за няколко седмици живях при някаква моя леля. Едва ли някога ще си спомня тази част много добре — почти нищо не забелязвах... Но една сутрин се събудих, видях нещата по-различно и си казах, че не мога да продължавам така. Знаех, че трябва да се занимавам с нещо, което да запълва времето ми. Д-р Хелиър, главният лекар на Рейчестърската болница, където работех преди да се омъжа, ми каза, че с радост ще ме приеме отново. Така че се върнах на работа и работих усилено, без да ми остава време за размисъл. Това трябва да е било преди около осем месеца. Един ден д-р Хелиър ми каза за някакъв наркотик, който негов колега е успял да синтезира. Не мисля, че той действително търсеше доброволци, но аз предложих да го изпробвам. Според неговите думи, може би наркотикът имаше някои доста важни свойства. Това бе шанс за мен да направя нещо полезно. Рано или късно някой щеше да го опита, пък и аз не бях обвързана и не ме беше грижа какво щеше да стане, така че, помислих си, защо да не съм първата, която да го изпробва.

Лекарката ме прекъсна:

— Какъв беше наркотикът?

— Нарича се чуинуатин — отвърнах. — Познат ли ви е?

Тя поклати глава.

Една от другите се обади:

— Чувала съм името. Какво представлява?

— Това е наркотик, който се извлича от листата на дърво, което расте главно в Южна Венесуела. Индианските племена, обитаващи

този район, го открили, както други открили хинина и мескалина. И по същия начин го използвали за сеанси. Няколко от тях седат и дъвчат листата — поне пет-шест унции^[7] от тях — после постепенно изпадат в някакво зомби-подобно състояние на транс. Това продължава три-четири дни, през които те са доста безпомощни и неспособни да вършат и най-елементарни неща, затова други членове на племето трябва да се грижат за тях и да ги пазят, сякаш са деца. Това е необходимо, защото индианското поверие разказва, че чуинуатин освобождава духа от тялото и той се понася през времето и пространството, и най-важната част от задълженията на пазачите е да внимават някой блуждаещ дух да не се вмъкне в чуждо тяло, докато истинският му собственик е навън. Когато се възстановели, индианците разказвали за страхотни мистични преживявания, които причинявали физически увреждания или пристрастеност. Всъщност преживяното било дълбоко и ясно запечатано в съзнанието. Колегата на д-р Хелиър изпробвал синтезирания чуинуатин върху няколко лабораторни животни и определил дозата, поносимостта и т.н., но това, което не могъл да определи, разбира се, било достоверността на разказите за мистичните преживявания. Вероятно те били резултат на влиянието на наркотика върху нервната система, но дали това действително предизвиквало удоволствие, екстаз, благоговеене, ужас или други чувства, било невъзможно да се установи без човешко „опитно зайче“. Ето затова станах доброволка.

Спрях. Погледнах сериозните им, учудени лица и огромната маса розов сатен пред мен.

— Всъщност — допълних аз, — явно резултатът е някаква смесица от абсурдност, непонятност и гротеска.

Те бяха сериозни жени, от тези, дето не можеш да заблудиш. Трябваше да опровергаят една аномалия, ако бяха в състояние.

— Разбирам — кимна лекарката, с изражение по-скоро на запазен здрав разум, отколкото значещо нещо определено. Тя хвърли един поглед на листа, на който си бе водила записки, а после въпросите продължиха още, и още...

От моя гледна точка единственият задоволителен факт бе, че макар отговорите ми да ги правеха все по-несигурни, то поне ги разбираха. От друга страна, когато задавах въпрос, той обикновено

биваше избегнат или му се отговаряше повърхностно, сякаш бе маловажно отклонение.

Продължиха в същия дух и спряха едва когато дойде време за следващото хранене. Тогава си тръгнаха. Бях благодарна, че ме оставят на мира и че бях малко по-осведомена. Очаквах, че ще се върнат, но не го направиха и аз се отпуснах изтощена и задряхах...

Дрямката продължи, докато не бях събудена от ново „нашествие“ на дребни жени. Те докараха количка и не след дълго ме изведоха извън сградата, но не по пътя, по който пристигнах. Този път слязохме по рампа, където чакаше ако не същата, то поне подобна на нея розова линейка. Когато ме натовариха безпроблемно, три от тях се качиха, за да ме придружат. Бърбореха неразбираемо и продължиха да го правят непрекъснато през целия час и половина от последвалото пътуване.

Пейзажът не се различаваше много от това, което вече бях видяла. Щом минахме портата, се заредиха същите поддържани полета и еднакви ферми. Рядко срещаните застроени площи не бяха обширни и се състояха от същите блокове, близо разположени един до друг, а ние се движехме по същия лош път.

Групи от Амазонки и по-рядко отделни жени работеха на полето. Малкият трафик се състоеше от камиони, големи и малки, и от време на време от автобуси, но никога от частни автомобили. Забелязах, че халюцинацията ми бе забележително последователна по отношение на подробностите. Нито една група Амазонки не пропусна приятелски и с почит да поздрави розовата кола.

По някое време минахме през прелез. Когато погледнах надолу от моста, първо си помислих, че се намираме над пресъхнало корито на канал, но после забелязах един стълб, застанал под някакъв странен ъгъл сред тревата и плевелите — повечето от приставките му бяха изпадали, но имаше достатъчно, които да го оприличат на железопътен светофар.

Минахме през място, където бяха съсредоточени еднакви блокове и което по размери, но не и по разположение, приличаше на град, а след две-три мили минахме през порта с орнаменти и влязохме в някакъв парк.

От една страна, не се различаваше съществено от мястото, което напуснахме — тук цареше същата педантична подреденост — ливадите бяха като кадифе, лехите — с прекрасни пролетни цветове, но сградите не бяха блокове. Те бяха различни по стил къщи, повечето от тях доста малки, но не по-големи от просторни вили. Мястото оказва покоряващо въздействие върху дребните ми придружителки, те за пръв път изоставиха дърдоренето и се загледаха с явно страхопочитание.

Шофьорката спря веднъж, за да попита за пътя една Амазонка с кофа на рамо. Тя ни упъти и ми се усмихна почтително през прозореца. Не след дълго спряхме пред малка спретната двуетажна къща, която наподобяваше резиденция.

Този път нямаше колички. Шофьорката и дребните жени се засуетиха да ме извадят навън, а после ми помогнаха да вляза в къщата.

С известно усилие бях вкарана вътре през една врата отляво, след което се озовах в красива стая, елегантно подредена и обзаведена в цялостния стил на къщата. Белокоса жена с лилава копринена рокля седеше в люлеещ се стол край камината. Лицето и ръцете ѝ издаваха значителна възраст, но очите ѝ бяха живи и пронизващи.

— Добре дошла, скъпа моя — поздрави ме зарадвано тя с глас, в който нямаше и следа от треперенето, което очаквах да чуя. Обърна се и погледна към един от столовете. После отново спря поглед върху мен и премисли. — Предполагам, че ще се чувстваш по-удобно на дивана — предположи тя.

Погледнах дивана — автентична находка от времето на крал Джордж — и си помислих „Едва ли“.

— Ще издържи ли? — попитах на глас.

— О, разбира се — отвърна тя с известна несигурност.

Дребните жени ме нагласиха удобно и застанаха отстрани със загрижени лица. Когато стана ясно, че въпреки скърцането под тежестта ми диванът щеше да издържи, възрастната дама им махна да си вървят и позвъни с малко сребърно звънче.

Влезе дребна прислужница.

— Милдред, тъмното шери, моля — нареди възрастната дама. — Ще пиете шери, нали, скъпа? — обърна се тя към мен.

— Д-да, благодаря — едва промълвих. След кратка пауза добавих: — Извинете, вие сте мисис... ъ-ъ-ъ мис...?

— О, трябваше да се представя. Казвам се Лора, без мис или мисис, просто Лора. Вие, както ми е известно, сте Орчис, Майка Орчис.

— Така ми казват — признах неохотно. Изучавахме се взаимно. За пръв път от началото на халюцинацията срещам съчувствие, дори съжаление в нечи очи. Огледах стаята още веднъж и наум отбелязах съвършенството на детайлите.

— Аз, аз не съм луда, нали? — попитах.

Тя бавно поклати глава, но преди да отговори, се появи миниатюрната прислужница с кристална гарафа и чаши върху сребърен поднос. Докато наливаше чашите ни, забелязах, че възрастната жена погледна първо нея, после мен, като че ли ни сравняваше. Лицето ѝ придоби странно, неразгадаемо изражение.

Направих усилие.

— Не е ли Мадейра? — предположих аз.

Тя изглеждаше изненадана, усмихна се и кимна одобрително.

— Мисля, че с едно изречение достигнахме целта на това посещение — отговори ми тя.

Прислужницата излезе, а ние вдигнахме чаши.

Старата дама отпи от своята и я остави на леката масичка до себе си.

— Въпреки това — продължи тя, — по-добре ще е да се задълбочиш още малко. Казаха ли ти защо те изпращат при мен, скъпа?

— Не — поклатих глава.

— Защото съм историк — осведоми ме любезно. — Достъпът до историята е привилегия. А тя не е дадена на много от нас в днешно време — и то неохотно. За щастие, все още е живо съзнанието, че не трябва да се позволи някоя наука да загине изцяло — макар че някои от тях се предават с цената на определено политическо подозрение — тя се усмихна неодобрително, после продължи: — Така че, когато е необходимо потвърждение, е нужна и оценката на специалист. Съобщиха ли ти каква е диагнозата им?

Отново поклатих глава.

— Така си и мислех. Познато, нали? Е, ще ти кажа какво ме информираха по телефона от Дома на Майките и ще имаме по-ясна представа откъде да започнем. Казаха ми, че са те разпитвали няколко

лекарки, у които си предизвикала интерес, удивление и, предполагам, до голяма степен смут... Горкичките... Всички те имат минимални, да не кажа повърхностни, познания по история, нали разбираш. И така, с две думи, две от тях смятат, че страдаш от халюцинации на шизофренична основа, а останалите три са склонни да вярват, че си уникален случай на сменена самоличност. Това е изключително рядко срещано състояние. Налице са не повече от три документираны случая и един, който е много спорен; но от потвърдените, два са свързани с наркотика чуинуатин, а третият — с наркотик с подобни свойства. Мнозинството от трите лекарки е намерило отговорите ти до голяма степен за логични и крайно обективни. Това означава, че нищо от онова, което си им казала, не е влязло директно в конфликт с техните знания, но тъй като знаят толкова малко извън професионалната си област, им е било трудно да повярват останалото и невъзможно да го проверят. Затова аз, която разполагам с по-добри средства за оценка, бях помолена за мнение. — Тя спря и ме огледа от горе до долу. После добави: — Мисля, че това е едно от най-любопитните и интересни неща, които са се случвали през моя доста дълъг живот. Чашата ти е празна, скъпа.

— Пренесена самоличност — повторих аз с учудване, докато подавах чашата си. — Ако това беше възможно...

— О, никой не се съмнява във възможността. Онези три случая, които споменах, са напълно доказани.

— Може и да е това, или почти — допуснах аз. — Поне в някои отношения може, но не и в други. Така очевидни са характерните за всеки кошмар безсмислици. Вие ми изглеждате напълно нормална, но погледнете мен или вашата дребна прислужница. Със сигурност има нещо илюзорно. Изглежда, съм тук просто ей така, говоря с вас, но в действителност не може да е така, така че къде се намирам всъщност?

— До голяма степен ви разбирам и си мисля, колко нереално ви изглежда това. Всъщност, аз съм прекарала толкова време в четене на книги, че понякога и на мен ми се струва недействително, все едно че не принадлежа никъде. Сега, скъпа, кажете ми кога сте родена?

Казах й.

Тя се замисли за момент.

— Хм — промърмори. — Джордж VI, но не си спомняте втората голяма война?

— Не — съгласих се аз.

— Но може би помните коронацията на следващия монарх. Кой беше той?

— Елизабет, Елизабет II. Майка ми ме заведе да видя процесията.

— Спомняте ли си подробности?

— Всъщност не много, освен че валя почти през целия ден — отговорих.

Продължихме разговора още известно време, после тя се усмихна уверено.

— Е, мисля, че няма какво повече да се изследва. И преди са ми разказвали за коронацията. Трябва да е било прекрасна гледка в абатството. — Унесе се в мисли за момент и въздъхна. — Бяхте много търпелива с мен, скъпа. Сега можете да вървите, но се боя, че трябва да сте готова за някои удари...

— Мисля, че свикнах през последните 36 часа или това, което ми се стори за 36 часа — казах аз.

— Съмнявам се — отговори тя сериозно.

— Обяснете ми — помолих я. — Обяснете ми всичко, ако можете.

— Чашата ви, скъпа. После ще разрешим загадката. — Тя доля чашите, после попита: — Кое от преживяното досега ви се струва най-странно?

Замислих се.

— Има толкова много...

— Не е ли фактът, че досега не сте видели нито един мъж? — предположи тя.

Върнах се назад и си спомних учудения тон на една от майките, когато ме попита какво е това мъж...

— Това със сигурност е едно от нещата — съгласих се с нея. — Къде са те?

Тя поклати глава, като ме гледаше втренчено.

— Няма ги, скъпа. Вече не. Нито един.

Просто продължих да се вирам в нея. Изражението на лицето ѝ бе съвършено сериозно и съчувствено. Нямаше и следа от лъжа или заблуда, докато асимилирах казаното. Накрая успях да промълвя:

— Но... но това е невъзможно! Те трябва да съществуват някъде... Вие не можете... Имам предвид, как...? — протестът ми премина в объркване.

Тя поклати глава.

— Знам, че ти изглежда невъзможно, Джейн. Нали мога да те наричам Джейн? Но е факт. Вече съм на възраст, почти осемдесетгодишна съм, а през целия си живот не съм виждала мъж, с изключение на стари снимки. Пий си шерито, скъпа. Ще те накара да се почувстваш по-добре. — Тя спря за момент. — Страхувам се, че това те разстройва.

Подчиних се, прекалено озадачена, за да коментирам в момента. Вътрешно протестирах, но не можех изцяло да възразя, защото наистина не бях видяла мъж или следи от мъжко присъствие.

Тя продължи бавно, като ми даваше време да събера мислите си.

— Разбирам как се чувстваш. Аз не съм научила всичко за историята само от книгите. Когато бях момиче, на 16 или 17 години, моята баба ми разказваше. Тя беше стара, колкото съм аз сега, но спомените за нейната младост бяха запазени. Почти можех да видя местата, които описваше, но те бяха част от един толкова различен свят, че ми бе трудно да разбера какво чувстваше. Когато говореше за младия си годеник, дори тогава по бузите ѝ се стичаха сълзи — не само за него, разбира се, но и за целия живот, който беше познавала като момиче. Беше ми жал за нея, въпреки че не можех напълно да я разбера. Пък и как бих могла? Но сега, когато и аз вече съм толкова стара и съм чела толкова много, ми е малко по-лесно да разбера чувствата ѝ, струва ми се. — Тя ме погледна с любопитство. — А ти, скъпа, може би ти също си била сгодена или омъжена?

— Бях омъжена, за кратко — отговорих.

— Трябва да е било странно чувство да си притежавана — заяви тя, замислено.

— Притежавана? — възкликнах изумена.

— Направлявана от съпруга — обясни ми съчувствено.

Взрях се в нея.

— Но... но нещата не стояха така, изобщо не беше така — възпротивих се възмутена. — Беше... — Тук спрях, защото очите ми бяха пълни със сълзи. За да сменя темата, попитах: — Но, какво стана? Какво, за Бога, стана с мъжете?

— Измряха — отвърна тя. — Разболяха се, никой не можа да направи нищо за тях и те измряха. За по-малко от година си отидоха всичките, освен една малка част.

— Но... сигурно... сигурно всичко е рухнало?

— О, да. До голяма степен това се случи. Беше много лошо. Настана ужасен глад. Разбира се, индустриалните зони бяха най-зле. В повечето изостанали държави и в селските райони жените можеха да започнат да обработват земята, за да преживяват те и децата им, но почти всички по-големи организации се разпаднаха. Скоро транспортът спря — бензинът се изчерпа, а въглища не бяха добивани. Положението бе ужасяващо, защото, въпреки че имаше много жени — те надхвърляха броя на мъжете, всъщност до момента бяха представлявали само потенциални възможности. Така че когато настъпи кризата, се оказа, че почти никой от тях не знаеше как да се справя с основните неща в живота, защото почти всички бяха притежавани от мъже и бяха водили живот на домашни любимци и паразити.

Понечих да възразя, но крехката ѝ ръка ме спря.

— Вината не бе тяхна — поне не изцяло — обясни тя. — Те бяха въввлечени в хода на събитията и нищо не можеше да се направи. Това беше дълъг процес, датиращ още от XI век, в Южна Франция. Там се зароди Романтичната идея, като изискана мода за развлечение на богатите. Постепенно, с времето, тя се разпространи и сред останалите класи на обществото, но комерсиалните възможности бяха умно забелязани през втората половина на XIX век, а истинската експлоатация започна едва през XX век.

В началото на XX век жените получиха възможност да водят полезен, творчески, интересен живот. Но това не бе добре за търговията: тя се нуждаеше от тях повече като масови потребители, отколкото като производители, освен на някои нива. Така Романтиката бе възприета и развита като оръжие срещу техния по-нататъшен напредък и беше използвана усилено за насърчаване на консумацията.

Жените не трябваше нито за миг да забравят собствения си пол и да се борят за равенство. Всичко трябваше да има „женска гледна точка“, различна от мъжката, и бе необходимо това да се повтаря до втръсване. Разбира се, производителите не можеха просто да издигнат лозунга „Назад към кухнята“, но имаше други начини. Например,

същото, наречено професия „домакиня“. Кухнята можеше да бъде възвеличавана и направена по-скъпа; можеше да бъде превърната в нещо желано и можеше да се посочи, че пътят за осъществяването на това съкровено желание бе бракът. Така че на седмица се отпечатваха стотици хиляди списания, които непрекъснато насочваха вниманието на жените върху възможността да се предадат на някой мъж, за да получат малък, неикономичен дом, за който да се харчат много пари.

Цялата търговия възприе романтичната идея и вълшебството ѝ се разгръщаше все повече в статиите, рецензиите и преди всичко в рекламите. Романтиката намери място във всичко, което една жена можеше да купи — от бельото до мотоциклетите, от здравословните храни до кухненските печки, от дезодорантите до чуждестранните екскурзии, докато те вече бяха твърде слисани, за да се забавляват.

Във въздуха витаеше ропот на недоволство. Жени бръцолехеха по микрофони как копнеят да се „предадат“ и „отдадат“, да обожават и да бъдат обожавани. Най-силна бе пропагандата на киното, уверяващо най-съществената и важна част от своята публика — жените — че нищо в живота не си струва, освен наивна пасивност в силната прегръдка на Романтиката. Натискът стана толкова силен, че повечето от младите жени прекарваха свободното си време в мечтание за Романтиката и средствата за осигуряването ѝ. Те бяха докарани до състояние искрено да вярват, че да бъдат притежавани от някой мъж и затворени в малка тухлена кутийка, което ще им позволи да си купят всичко онова, което производителите очакваха да купят, щеше да бъде най-голямото блаженство, предлагано от живота...

— Но... — опитях се да протестирам отново.

Старата жена бе така погълната от мислите си, че дори не спря.

— Разбира се, всичко това изврати обществото. Броят на разводите се увеличи. Реалният живот просто не можеше да достигне степента на романтичното очарование, което бе представено като подходящо наследство за всяко момиче. Вероятно като цяло разочарованието, обезверяването и неудовлетворението, които настъпиха, никога не бяха достигали такава степен. Още повече, че при наличието на този смешен и украсен идеал, утвърден от неспирна пропаганда, какво друго можеше да направи една съвестна идеалистка, освен да разтрогне незначителния си брак и да потърси другаде своя идеал, който според нея ѝ се полагаше по право.

Положението беше отвратително и това се дължеше на изкуствено насърчено неудоволствие; нещо като състезание с плъхове, където недостижимият и вълшебен идеал продължаваше да съблазнява. Може би, някои по изключение го достигнаха, но за всички останали това бе жестока и мъчителна измама, за която напразно бяха дали себе си и, разбира се, парите си.

Този път успех да възразя:

— Изобщо не беше така. Някои неща може да са верни, но те са външната страна. Не бе така, както го представихте. Аз бях там. Аз знам.

Тя укорително поклати глава:

— Понякога близостта не ни позволява да направим най-добрата оценка. От разстояние сме способни да преценим ситуацията по-ясно, такава, каквато беше — груба и безсърдечна експлоатация на по-слабохарактерното мнозинство. Някои от жените с образование и решителност бяха способни да устоят, но, разбира се, това им струваше определена цена. Сигурно винаги е мъчителна цената, която плащаш, за да се противопоставиш на натиска на мнозинството — дори те невинаги успявах да притъпят чувството, че може би грешат, а останалите са прави.

Нали разбирате, големите надежди за еманципацията на жените, зародени в началото на века, бяха разбити. Покупателната способност премина в ръцете на необразовани и податливи на внушение хора. Блянът на Романтиката всъщност е егоистично желание и, когато бива насърчавано да господства над останалите, то срива лоялността към обществото. Всяка жена, от една страна, отделена от останалите жени, а в същото време — в постоянно съревнование с тях, беше почти беззащитна и стана жертва на общата идея. В момента, в който ѝ бе казано, че липсата на определени стоки и удобства е фатална за романтиката, тя се разтревожи, а с това стана крайно лесна за експлоатиране. Тя само можеше да вярва в това, което ѝ се казваше и да губи страшно много време в притеснение дали прави най-доброто, за да насърчи романтиката. Така, по един нов, по-изискан начин, тя стана още по-използвана, по-зависима и по-малко продуктивна, отколкото някога е била.

— Е — прекъснах я, — това е най-странният и изкривен поглед върху моя свят, който някога съм чувала — като нещо прекопирано, но

с грешни пропорции. Колкото до „по-малко продуктивна“ — вярно, може би семействата бяха по-малки, но жените продължаваха да раждат. Населението все още нарастваше.

За момент възрастната дама задържа погледа си върху мен.

— Ти несъмнено си истинска рожба на своето време в някои отношения — заяви тя. — Какво те кара да смяташ, че има нещо творческо в раждането на деца? Би ли нарекла една саксия творец, само защото в нея растат семена? Това е механичен процес, а както повечето механични процеси, той се изпълнява съвсем лесно от човешките същества. Отглеждането на едно дете, възпитанието му и нужната му помощ, за да стане личност, това е творчество. Но, за нещастие, по времето, за което говорим, жените възпитаваха дъщерите си като самите тях — да бъдат неинтелигентни потребители.

— Но аз познавам това време. То е моето време. Всичко това е изкривено — възкликнах безпомощно.

— Погледът на историята сигурно е по-верен — отговори тя, без да се впечатли и продължи. — Но, ако това, което се случи, трябваше да се случи — то избра подходящ момент. Сто или дори само петдесет години по-рано това щеше да означава гибел. След петдесет години може би пък щеше да е късно — и то в свят, където всички жени щяха да бъдат пристрастени към домашния живот и потребителството. Но за щастие в средата на века част от жените все още изучаваха професии. И най-вече медицина — професията, която скоро се оказа от жизненоважно значение за оцеляването ни.

Нямам познания по медицина, така че не мога да ти кажа нищо от онова, което лекарите предприеха. Всичко, което знам, е, че започнаха интензивни изследвания в област, която може би е разбираема за теб, отколкото за мен.

Човешкият род притежава силна воля за оцеляване и лекарите се погрижиха тя да се докаже. При всички глад, хаос и други бедствия, бебета продължаваха да се раждат. Така и трябваше да бъде. Възстановяването можеше да почака: по-важно бе новото поколение, което щеше да помогне на възстановителния процес, а след това и да го наследи. И бебета се раждаха: момиченцата живееха, момченцата — измираха. Това беше мъчително, пък и излишно, така че не след дълго бяха раждани само момиченца, като повтарям — начините за

постигане на това сигурно ще са по-разбираеми за теб, отколкото за мен.

Обясниха ми, че всъщност не е толкова сложно, колкото изглежда на пръв поглед.

Скакалецът ражда женски индивиди без помощта на мъжките, също и листната въшка може да се размножава сама, със сигурност осем поколения, може би и повече. Така че би било жалко, ако ние, при наличието на толкова познания и изследвания, се окажем по-назад в това отношение от скакалеца и листната въшка, нали?

Тя спря и ме погледна въпросително. Сигурно очакваше да се изумя или шокирам, но я разочаровах — техническите постижения бяха престанали да предизвикват просто учудване, откакто атомните физици показаха как бариерите се вдигат под натиска на добър екип от „мозъци“. Човек може да приеме, че много неща са възможни; дали те са желани или си струват — това е отделен въпрос и той ми се стори уместен за нейните думи.

Попитах я:

— И какво постигнахте?

— Оцеляване — простичко отвърна тя.

— Материално — може би да — съгласих се. — Но когато то струва всичко останало, когато любовта, изкуството, поезията, вълнението и физическото удоволствие са били пожертвани просто, за да бъде продължено съществуването, какво остава, освен бездушна пустош? Какъв смисъл има тогава оцеляването?

— Причината не знам, но зная, че оцеляването е основният стремеж на човешкия род. Сигурна съм, че причината за този стремеж не е била по-ясна през двайсети век, отколкото е сега. Но за останалите неща, защо си мислиш, че не съществуват? Сафо не пишеше ли поезия? А предположението ти, че наличието на душевност зависи от двойствеността на половете ме учудва: толкова често е изтъквано, че те са били в някакъв постоянен конфликт, нали?

— Като историк, изучавал мъжете, жените и техните мотиви, трябваше да разберете въпроса ми по-добре — казах аз.

Тя отново укорително поклати глава.

— Ти си такъв типичен продукт на твоето време, скъпа. Учили са те на всички нива, от трудовете на Фройд до безполезните женски списания, в които се казва, че сексът, култивиран в романтична любов,

е бил причината да се върти светът — и ти си им повярвала. Но животът продължава и за други същества — за насекоми, риби, птици и животни — а колко, предполагаш, знаят те за романтичната любов, пък било и по време на кратките размножителни периоди? Те са те заблудили, скъпа, и са отпразвили твоите интереси и амбиции в посока, удобна за обществото, изгодна за икономиката и почти безвредна.

Поклатих глава.

— Не го вярвам. О, да, ти знаеш нещо за моя свят, за външната му страна. Но не можеш да го разбереш или почувстваш.

— Такава е настройката ти, скъпа — отговори тя спокойно.

Упоритата ѝ самонадеяност ме вбеси. Попитах:

— Да предположим, че ти повярвам. Какво тогава движи света?

— Толкова е просто, скъпа: желанието за господство. Раждаме се и умираме с него. То е еднакво и у мъжете, и у жените, по-първично и по-желано от секса. Казвам ти, ти си била подведена и използвана от икономическа изгода. След появата на болестта, за пръв път в историята жените престанаха да бъдат експлоатирани. Без мъжете-тирани, които да ги объркват и ограничават, жените започнаха да разбират, че истинската сила е присъща на женското начало. Мъжете служеха единствено за да изпълняват полезното си и кратко задължение, иначе цял живот водеха едно мъчително и скъпо паразитно съществуване.

Когато лекарите откриха силата на волята, те се хванаха за нея. За двайсет години постигнаха пълен контрол. С тях бяха малкото жени-инженери, архитекти, адвокати, администратори, някои учителки и други, но лекарите бяха тези, които имаха ключа към живота и смъртта. Бъдещето беше в техните ръце, и когато нещата започнаха постепенно да се възстановяват, те, заедно с жените от другите професии, образуваха доминиращата класа, известна като Доктората. Тя обсеби властта — създаваше законите и ги привеждаше в действие.

Разбира се, имаше и опозиция. Нито спомените за старото време, нито резултатът от двайсетгодишното беззаконие можеха да бъдат изтрети толкова лесно, но лекарите имаха твърда ръка — всяка жена, която искаше дете, трябваше да отиде при тях и те се грижеха тя да получи добро положение в обществото. Проявите на опозицията намаляха и се възцари ред.

След време те срещнаха по-добре организирана опозиция. Възникна партия, която твърдеше, че болестта, поразила мъжете, е следвала своето развитие, и че равновесието може и трябва да се възстанови — те бяха известни като Реакционисти и представляваха пречка за запазване на реда.

По-голямата част от членовете на Съвета на Доктората все още имаха пресни спомени за системата, използвала всяка слабост у жените и бе повече от просто цивилизована кулминация на тяхната експлоатация през вековете. Те помнеха с какво неудоволствие им бе разрешено да се квалифицират за професиите си. Сега те управляваха и изобщо не се чувстваха задължени да се откажат от властта и мощта си, и, накрая несъмнено, от свободата си в полза на създания, доказали биологично и всякак, че са заменими. Те единодушно отказаха да поемат отговорността за общо самоубийство и Реакционистите бяха обявени за подривна криминална организация.

Но това се оказа само средство за оправдание. Скоро стана ясно, че атакуваха симптома, а пренебрегнаха причината. Съветът бе принуден да осъзнае, че държеше в ръцете си едно неуравновесено общество, което бе в състояние да прояви упоритост, но всъщност представляваше малкото останало от една изчезнала форма. Не можеше да продължава по този начин, а докато се опитваше, недоволството щеше да се увеличава. Затова, за да се стабилизира властта, трябваше да се намери ново обществено устройство, подходящо за обстановката.

При обмислянето каква форма да приеме, естествените наклонности на слабо образованите и неграмотните жени внимателно бяха взети под внимание — качества, като чувството ѝ за йерархична подреденост и склонността ѝ да уважава превзетата изисканост. Без съмнение помниш, че по твое време всяка глупава жена, чийто съпруг биваше почитан или удостоен с някаква титла, изведнъж предизвикваше повече уважение и завист у другите жени, макар че си оставаше същата глупачка, и че всяко събиране на свободни жени не след дълго фанатично се заплиташе в създаването и опазването на социалните различия. С това бе свързана и високата цена, която те заплащаха за чувството на сигурност. От значение бе и способността за предана саможертва и робуване на съвестта, ограничена от определена условност. Ние по природа сме много покорни същества.

Повечето от нас са на върха на щастието, когато се движат в рамките на общоприетото, колкото и странни да изглеждат обичаите на някои чужденки; и трудността в справянето с нас се проявява главно в установяването на необходимите рамки на общоприетост.

Очевидно, грубите контури на системата, която щеше да се окаже успешна, трябваше да очертаят границите на едни или други характерни черти. Това трябваше да е система, където взаимодействието на силите да запазва равновесие и уважение към властта. Детайлите на една такава организация, обаче, бяха доста трудни за определяне.

Бе предприето задълбочено изследване на социалните форми и структури, но няколко години поред всички представени планове бяха отхвърляни, тъй като не отговаряха на никое от условията. Не знам доколко бе вярно, но се говореше, че авторът на плана, който най-накрая беше утвърден, бил вдъхновен от Библията, а пасажът гласял: „Ти, мързеливецо, виж мравката и се отнеси с почит към труда й.“

Изглежда Съветът разбра, че тези думи, изменени по подходящ начин, можеха да доведат нещата до положение, което да отговаря на необходимите характеристики.

За основа бе избрана система, състояща се от четири класи и постепенно се очертаха огромни различия. Тези, които сега вече са добре установени, са в голяма помощ за стабилността — определени са границите на амбициите за дадена класа, но не се дава възможност за преминаване от една класа в друга.

И така, имаме Доктората — образована, управляваща прослойка, от която петдесет процента всъщност са медици, Майките, чието наименование е обяснение, помощничките са многобройни и по психологически причини — дребни. Работничките, които са силни физически, вършат по-тежката работа. И трите по-ниски класи уважават върховенството на Доктората. Двете работнически класи почитат Майките. Помощничките считат себе си за по-привилегирани в задълженията си, а работничките се отнасят с търпение към дърдоренето на помощничките.

Така бе постигнато равновесие и макар засега да работи малко примитивно, несъмнено ще се усъвършенства. Например, изглежда ще бъде полезно да се направят подразделения в класата на помощничките, а някои смятат да поставят полицията в неизгодно

положение като получат само нищожно образование, което да ги отличава от обикновените работнички...

И тя продължи да обяснява с все повече подробности...

Постепенно започнах да прозирам чудовищността на целия процес.

— Мравки! — възкликнах изведнъж. — Общността на мравките! Това сте взели за модел!

Тя, изглежда, се изненада — или от тона ми, или от факта, че е отнело толкова време да асимилирам казаното.

— А защо не? — попита невъзмутимо. — Сигурно това е един от най-устойчивите образци, създадени от природата, въпреки че известно приспособяване...

— Да не би да ми казваш, че само Майките могат да имат деца?

— О, също и членовете на Доктората, ако пожелаят — увери ме тя.

— Но... но...

— Съветът определя нивото на раждаемост — обясни търпеливо. — Лекарите преглеждат бебетата и ги разпределят по подходящ начин в различните класи. След това, разбира се, е въпрос на специализирано хранене, физически контрол и подходящо възпитание.

— Но — възпротивих се ожесточено, — за какво? Какъв е смисълът в това? Кое му е хубавото да живееш по такъв начин?

— Добре, кажи ми ти какъв е смисълът да живееш? — предложи тя.

— Но ние сме създадени да обичаме и да бъдем обичани, да имаме деца, които обичаме, от мъже, които обичаме.

— Пак твоята настройка. Ти възвеличаваш и придаваш сантименталност на примитивно-животинското. Нали знаеш, че сме най-висшите животни?

— Разбира се, но...

— Говориш за любовта, но какво знаеш за любовта, която може да съществува между майка и дъщеря, когато липсва мъжката ревност? Познаваш ли нещо по-мило от любовта на някое момиче към по-малките му сестри?

— Но ти не разбираш — запротестирах отново. — Как би могла да разбереш любовта, изпъстряща целия свят? Как тя се заражда в сърцето ти и пропива цялото ти същество, как може изцяло да промени това, което си, всичко, до което се докосваш и което чуваш... Тя може да наранява ужасно, знам, о, знам, но тя може да бъде и такова блаженство... Любовта прави от пустинята градина, от дрипата — красива дреха, от говорещия глас — музика. Тя може да ти разкрие цяла вселена в нечи очи. О, ти не разбираш... Не знаеш... Не би могла... О, Доналд, мили, как да ѝ обясня нещо, което тя дори не може да си представи...

Настъпи неловко мълчание, но след малко тя каза:

— Естествено, в твоята обществена форма ти е било необходимо да получаваш такава нагласа, но ти едва ли можеш да очакваш от нас да се откажем от свободата си, да предадем собственото си управление, като отново дадем живот на нашите потисници.

— О, ти не искаш да разбереш. Само глупавите мъже и жени непрекъснато се караха. Повечето от нас се допълваха в двойки, които образуваха съюзи.

Тя се усмихна.

— Скъпа, или си много зле информирана за собственото си време, или глупостта, за която говориш, е била учудващо разпространена. Нито като човек, нито като историк мога да се съглася, че трябва да възродим това положение на нещата. Първобитният етап от развитието ни сега отстъпва на цивилизована ера. Жената, даряваща живот, за нещастие, трябваше известно време да си търси мъж, но това вече не е нужно. Мислиш ли, че такова излишно и опасно бреме трябва да се запази, освен от чиста сантименталност? Признавам, че сме загубили някои дребни удобства, предполагам, си забелязала, че сме по-ограничени и сме склонни да копираме наследените модели, но това ни тревожи много малко, защото се интересуваме от органичното и съзнателното. Може би мъжете могат да ни научат как да пътуваме с двойно по-голяма скорост, как да отидем на Луната, или как по-бързо да убиваме повече хора, но ние не считаме, че подобни знания ще бъдат добра цена за ново заробване. Не, нашият свят ни удовлетворява повече — всички нас, освен няколко Реакционистки. Ти видя помощничките. Те са малко боязливи, може би, но потиснати ли са, или тъжни? Не бърборят ли помежду си весело

и закачливо като врабчета? А работничките, които нарече Амазонки — не изглеждат ли силни, здрави и жизнерадостни?

— Но вие ги ограбвате, отнемате им правото да раждат деца!

— Не се преструвай, скъпа моя. Не искаше ли твоята социална система да лиши жената от правото ѝ да ражда деца, ако не бе омъжена? И не само я оставяхте да разбере това, но и ѝ го втълпявахте; тук помощничките и работничките не го знаят и не са обременени от чувството на неравнопоставеност. Майчинството е работа на Майките и е разбирано като такова.

Поклатих глава.

— Въпреки това те биват ограбени. Една жена има право да обича...

Изведнъж тя стана нетърпелива и ме сряза:

— Продължаваш да ми натякваш пропагандата на твоето време. Любовта, за която говориш, скъпа моя, съществуваше в твоята малка защитена част на света като изискано и изгодно споразумение. Едва ли някога си виждала другото ѝ, невъзвеличавано от Романтиката, лице. Ти никога открито не си била купена или продадена като жива стока, ти никога не си била длъжна да се продадеш на първия срещнат, за да живееш, никога не си била от жените, които през вековете са крещели в агония, и са страдали, и са умирали в плячкосани от нашественици градове, нито пък си била заставяна да изгориш на кладата на мъртвия си съпруг, не е трябвало да прекараш целия си живот като затворничка в харем, ти никога не си била част от робския товар, никога не си живяла само за удоволствието на господаря... Това е другата страна — погледът през времето. Вече няма да има такива неща. Те най-последно свършиха. Смееш ли да искаш да ги върнем, за да ги изстрадаме отново?

— Но повечето от тези неща вече не съществуват — възразих аз. — Светът се променяше към по-добро.

— Така ли? Питам се, дали жените от Берлин са мислели така, когато той падна? Така ли бе наистина, или беше пред прага на ново варварство?

— Но ако заедно със злото премахнете и доброто, какво ще остане тогава?

— Много неща. Мъжете бяха просто средство. Нуждаехме се от тях, за да имаме бебета. Останалата им енергия стана причина за

всичкото нещастие на този свят. Много по-добре сме без тях.

— И мислите, че наистина сте се усъвършенствали...

— О, — каза тя, нетърпелива от тона ми. — Цивилизацията е усъвършенстване на природата. Искаш ли да живееш в пещера и повечето ти деца да измрат невръстни?

— Има някои неща, някои основни неща — започнах аз, но тя ме спря и направи знак да мълча.

Навън сенките по ливадата се бяха удължили. В тишината на вечерта чух някъде в далечината пеещи женски гласове. Послушахме няколко минути, докато песента свърши.

— Прекрасно — въздъхна възрастната дама. — Дори ангели не биха могли да пеят по-хубаво! Звучат щастливо, нали? Моите собствени деца са там, сред тях — две от внучките ми. Те са щастливи и имат причина за това: не са принудени да растат в свят, където трябва да залагат на добрата воля на някой мъж да ги задържи, никога няма да им се наложи да са сервилни пред някой господар, никога няма да са застрашени от изнасилване или клане. Послушай ги!

Беше започнала нова песен, която весело достигаше до нас в здрача.

— Защо плачеш? — попита ме старата жена, когато песента свърши.

— Знам, че е глупаво. Всъщност не вярвам, че нещата са такива, каквито изглеждат, така че сигурно плача за това, което щяхте да загубите, ако беше действително — отвърнах аз. — Там под дърветата би трябвало да има влюбени двойки, които, хванати за ръце, да слушат песента, докато наблюдават изгрева на луната. Но сега няма влюбени, няма и да има повече... — погледнах я отново. — Срещала ли си някога тези думи: „Много цветя се раждат, но когато никой не се наслади на цветовете и красотата им, те повяхват в пустинята“? Не усещаш ли безнадеждността на света, който сте създали? Наистина ли не разбираш?

— Знам, че ни познаваш малко, но не започваш ли да разбираш какво е, когато жените не са принудени да се съревновават помежду си, заради благоволенията на някой мъж? — възрази тя.

Продължихме разговора, а здрачът отстъпи на тъмнината и светлините в другите къщи заблещукаха през дърветата. Доста беше чела. Тя дори бе привързана към някои периоди на миналото, но

мнението ѝ за нейното време оставаше непроменено! Не чувстваше абсурда в него. Всеки път в моята „настройка“ ми пречеше да разбере, че Златната ера на жената най-после е започнала.

— Придържаш се към твърде много митове — каза ми тя. — Говориш за пълноценен живот и даваш за пример нещастната жена, окована в някоя крайградска вила. Пълноценен живот — глупости! Но за продавачите бе изгодно тя да бъде заставена да мисли така. Един пълноценен живот би бил прекомерно кратък, в което и да било общество.

И така нататък...

Накрая дребната прислужница се появи отново, за да ни осведоми, че придружителките ми бяха готови да тръгват, когато е удобно. Но имаше нещо, което много исках да науча, преди да си тръгна. Попитах старата дама:

— Моля те, кажи ми. Как стана, как можа да стане това?

— Съвсем случайно, скъпа моя, макар че такава случайност бе изцяло продукт на своето време. Изследване, което доведе до неочаквани вторични ефекти, това е всичко.

— Но как?

— Доста любопитно. Почти невероятно. Чувала ли си някога за мъж на име Перигън?

— Перигън? — повторих аз. — Не мисля, необичайно име е.

— Всъщност то стана доста известно — увери ме тя. — Д-р Перигън беше биолог и се занимаваше с изтреблението на плъховете — по-точно на кафявите плъхове, които нанасяха големи щети. Неговата задача се състоеше в откриване на отрова, която да ги унищожи. За да я направи, той използва за основа вирусна инфекция, обикновено смъртоносна за зайци, или по-точно група вирусни инфекции, които бяха строго избирателни и нестабилни, защото в голяма степен подлежах на мутации. В действителност, когато инфекцията бе опитана върху зайците в Австралия, се появиха толкова разновидности, че едва на шестия път опитът бе успешен; всички останали видове бяха преодолені от развития в зайците имунитет. Инфекцията бе изпробвана и на други места, макар с незначителен успех, докато една по-ефективна разновидност не започна да се проявява във Франция, а после обиколи зайците в цяла Европа.

Е, като използва за основа някои от тези вируси, Перигън предизвика нова мутация, чрез радиация и други методи, и успя да получи разновидност, която щеше да унищожи плъховете. Това, обаче, не бе достатъчно и той продължи работата си, докато разработи разновидност с достатъчно голяма наследствена селективност, за да унищожи кафявия плъх.

По този начин Перигън разреши проблема с упоритите вредители и сега вече няма кафяви плъхове. Но нещо се обърка. Още не се знае дали успешният вирус бе мутирал отново или някой от предишните експериментални вируси беше разпространен случайно от избягали плъхове-преносители. Важното е, че вирус, способен да атакува човешки същества, бе разнесен и то твърде нашироко, за да бъде проследен, а веднъж изпуснат, той се разпространи с унищожителна скорост — прекалено бързо, за да бъдат предприети някакви ефективни мерки за спирането му.

Повечето от жените имаха имунитет и от десетте процента атакувани от вируса, около осемдесет процента се възстановиха. Сред мъжете, обаче, нямаше почти никакъв имунитет и няколкото случая на възстановяване бяха частични. Малцина бяха най-строго охранявани, но те не можеха да бъдат затворени завинаги, и накрая също хванаха вируса, който имаше забележителна способност да не се проявява до определен момент.

Веднага ми хрумнаха няколко въпроса от професионално естество, но тя поклати глава.

— Страхувам се, че там не мога да ти помогна. Може би медиците ще пожелаят да ти обяснят — каза, но изражението ѝ показваше съмнение.

Аз се повдигнах до седнало положение по едната страна на дивана.

— Разбирам — кимнах. — Чиста случайност. Човек едва ли би могъл да си представи това да се случи по друг начин.

— Освен ако не погледне на случилото се като на съдбоносна предопределеност — отбеляза.

— Няма ли да е малко нечестно?

— Мислех си за смъртта на Първородния — каза тя замислено.

Не последва непосредствен отговор на думите ѝ. Вместо това попитах:

— Кажи ми честно, никога ли не си изпитвала чувството, че живееш в някакъв отегчителен кошмар?

— Никога — отвърна тя. — Имаше кошмар, но вече го няма. Чуй!

Гласовете, подсилени от оркестър, достигнаха до нас отдалеч през тъмната градина. Не, те не бяха тъжни — звучаха почти ликуващо, но, бедните, как можеха да разберат...

Придружителките ми се появиха и ми помогнаха да се изправа. Благодарих на възрастната дама за търпението и любезността ѝ, но тя поклати глава.

— Скъпа моя, аз съм тази, която ти е задължена. За кратко време научих повече за положението на жените в смесеното общество, отколкото книгите можеха да ми кажат до края на живота ми. Надавам се, скъпа, че лекарите ще намерят начин да ти помогнат да забравиш всичко това и да заживееш щастливо сред нас.

На вратата спрях и се обърнах, все още подпомагана от придружителките.

— Лора — казах аз, като за пръв път я назовах по име. — Много от аргументите ти са верни, но въпреки това толкова много грешиш! Никога ли не си чела за влюбени? Като момиче никога ли не си въздишала за някой Ромео, който да каже: „Изток е, Лора е слънцето!“?

— Не. Макар че съм чела пиесата. Хубава, идеализирана приказка. Чудя се колко ли сърца е разбила, на колко Жулиети? Но аз също ще те попитам нещо в отговор, скъпа моя Джейн: Някога виждала ли си цикъла картини на Гоя, озаглавен „Ужасите на войната“?

Розовата кола не ме върна в Дома. Оказа се, че този път целта на пътуването бе по-неприветлива сграда, напомняща болница, където бях настанена на легло в единична стая. На сутринта, след огромната ми закуска, ме посетиха три нови лекарки. Отношението им бе по-скоро дружелюбно, отколкото професионално и ние си побъбрихме приятелски около час и половина. Те явно бяха напълно информирани за разговора ми със старата дама и охотно отговаряха на въпросите ми. Всъщност, доста от тях им се сториха забавни, но не и на мен, защото нямаше нищо ясно формулирано в казаното — всичко изглеждаше

ужасно практично, след като веднъж бе разработен механизмът. Накрая, обаче, настроението им се промени. Една от тях с делово изражение каза:

— Сигурно разбирате, че представлявате проблем за нас. Другите Майки едва ли биха се поддали на Реакционистки настроения, макар за кратко време да сте успели да предизвикате значително отвращение и изумление у тях, но за други, по-нестабилни натури, влиянието ви може да се окаже по-сериозно. Проблемът не е само в това, което ще кажете — различието ви от останалите се вижда в цялостната ви нагласа. Вие нищо не можете да направите и откровено казано, ние не виждаме как образована жена като вас може да се приспособи към кроткото механично съществуване на една Майка. Много бързо ще се почувствате непоносимо разочарована. Още повече, ясно е, че настройката, получена от вашата система, ви пречи да одобрявате нашата.

Приех това недвусмислено — като осъждане без предубеждение. Още повече, че не можех да оспорвам. Възможността да прекарам остатъка от живота си в розова, благоуханна, добре озвучена неграмотност, сбlijжена с другите само по раждането на четири дъщери на равни интервали, със сигурност щеше много бързо да ме изкара от равновесие.

— А какво тогава? — попитах. — Можете ли да намалите тази огромна маса до нормална форма и размери?

Тя поклати глава.

— Не мисля, макар да не знам някога да е опитвано. Но дори и да бе възможно, щяхте да се чувствате не на място в Доктората, а и ще представлявате пречка с реакционисткото си влияние.

И това можех да разбера.

— Тогава какво? — отново попитах.

Тя се поколеба, после каза меко:

— Единственото подходящо предложение, което можем да ви направим, е да се съгласите на лечение с хипноза, което ще изтрие паметта ви.

Когато смисълът на думите ѝ достигна до съзнанието ми, се наложи да се преборя с надигащата се паника. В края на краищата, казах си, поне са откровени с мен. Трябва да направя усилие и да

отговоря смислено. Въпреки това изминаха няколко минути преди да отвърна, и то несигурно.

— Вие искате от мен да извърша самоубийство. Моето съзнание е моята памет, моите спомени, това съм самата аз. Ако ги изгубя, ще умра, все едно че сте убили моето, тоест това тяло.

Те не оспориха това. А и как биха могли?

Само едно нещо прави смислен живота ми — мисълта, че ме обичаше, мой скъпи Доналд! Сега живееш единствено в спомените ми. Ако ги напуснеш, ще умреш отново и този път — завинаги!

— Не! — казах им аз. — Не и не!

През деня на интервали дребни помощнички носеха с олюляване огромните ми блюда. Останалото време бях заета само с мислите си, а те не бяха приятна компания.

— Откровено казано — бе ми казала една от лекарките съчувствено, — не виждаме друг изход. От години ежегодните случаи на загуба на разсъдъка представляват най-голямата ни грижа. И въпреки че тогава жените можеха да останат напълно заети с огромната работа, която трябваше да се свърши, много от тях не можеха да се оправят. И така, дори работа не можем да ви предложим.

Знаех, че това бе коректно предупреждение и съзнавах, че ако халюцинацията, която изглеждаше все по-реална, не бъдеше принудена да изчезне, щях да бъда хваната натясно.

През целия ден и през нощта направих всичко възможно да се върна към обективността, която бях постигнала преди, но не успях. Двете неща в мен се бореха със страшна сила — сетивата ми твърде съзнателно възприемаха заобикалящото ме, а усещането за значимост и последователност бе натрапчиво убедително. След като двайсет и четирите часа, дадени ми за размисъл изминаха, триото отново ме посети.

— Мисля, че сега разбирам по-добре — казах им. — Предлагате ми безболезнено забвение, вместо рухване, последвано от забрава, и не виждате друг избор.

— Така е — потвърди едната лекарка, а другите кимнаха. — Но, разбира се, за хипнозата ще ни е нужно вашето съдействие.

— Съзнавам това — отговорих аз. — И също така разбирам, че при тези обстоятелства би било напълно безсмислено да се противопоставя. Така че, да, съгласна съм да ви съдействам, но при едно условие.

Те ме погледнаха въпросително.

— Бих искала първо да опитате нещо друго — обясних аз. — Искам да ми инжектирате чуинуатин. Същото количество, което взех преди. Аз ще ви кажа дозата. Разбирате ли, или това е някаква много силна халюцинация, или е много силно проявление, което изглежда подобно, но то трябва да има нещо общо с този наркотик. Сигурна съм в това — нищо такова не ми се е случвало преди. Така че си помислих, ако повторя същото състояние, или ще кажете — да си повярвам, че ще го повторя — може би ще имам шанс... Но дори и да нямам, това няма да влоши нещата, нали? Е, ще ми позволите ли да опитам?

— Не виждам защо не? — прие едната.

Другата също кимна.

— Не мисля, че ще има проблем с пълномощията при тези обстоятелства — съгласи се тя. — Ако искате да опитате, е, ще бъде честно да ви позволим, но на ваше място не бих разчитала много...

Следобеда пристигнаха шест дребни помощнички, които се засуетиха наоколо и подготвиха мен и стаята с грижливо старание. След малко се появи и още една, чийто ръст едва позволяваше да вижда над количката с бутилки, таблички и шишенца, която тя докара до леглото ми.

Трите лекарки влязоха заедно. Една от дребните започна да навива ръкава ми. Лекарката, която бе говорила най-много, ме погледна мило, но сериозно.

— Това си е чист хазарт, нали съзнавате това? — попита ме съчувствено.

— Зная, но е единственият ми шанс. И аз искам да се възползвам.

Тя кимна, вдигна спринцовката и я напълни, докато дребната държеше огромната ми ръка. Лекарката се доближи до леглото и се поколеба.

— Хайде — окуражих я. — Така или иначе, нищо не ме задържа тук.

Тя повторно кимна и заби иглата.

Нарочно написах горепосоченото. То ще бъде съхранено в банката, където ще остане, докато е необходимо.

С никого не съм говорила за това. Докладът за ефекта от чуинуатин, който изготвих за д-р Хелиър и където описах преживяването си просто като носене из пространството, не беше верен. Истинското ми преживяване бе това, което вече написах.

Скрих това, защото, след като се „върнах“, когато разбрах, че отново бях в собственото си тяло, в моя нормален свят, преживяното ме преследваше така осезаемо, сякаш е било действително. Детайлите бяха твърде ярки, твърде живи, за да ги забравя. Висеше над мен през цялото време като някаква заплаха. Не искаше да ме остави на мира...

Не посмях да кажа на д-р Хелиър колко бях разтревожена — той щеше да ми предпише лечение. А ако другите ми приятели не го приемаха достатъчно сериозно, за да ми препоръчат лечение, те щяха да се изсмеят и позабавляват с моето задълбочено тълкуване на символите. Така реших да го запазя за себе си.

Когато се връщах назад се ядосвах, защото не бях разпитала възрастната дама за повече подробности, като дати и детайли, които можеха да бъдат проверени. Ако, например, според нея нещата бяха започнали преди две, три години, тогава усещането за заплаха щеше да изчезне и всичко щеше да бъде поставено под съмнение. Но ето, че не ми бе хрумвало да задам този съдбоносен въпрос. А после, като продължих да разсъждавам, си спомних, че имаше само една информация, която можех да продължа и аз направих това проучване. Сега ми се иска да не бях правила това, но се почувствах длъжна...

И така открих следното:

Съществува д-р Перигън, той е биолог, той наистина работи със зайци и плъхове...

Доста е известен в своята област. Публикувал е статии за контрола над вредителите в няколко списания. Не е тайна, че разработва нови видове микоматозис, предназначени за изтреблението на плъхове; всъщност той вече е получил група от тях и ги е нарекъл микосиморбус, въпреки че все още не е успял да ги направи достатъчно стабилни или селективни за масова употреба...

Но аз никога не бях чувала за този човек, преди името му да бъде споменато от старата дама от „халюцинацията“.

Доста мислих върху цялата работа. Какво ли бе това преживяване, което описах по-горе? Ако беше предвиждане на някакво неминуемо предначертано бъдеще, то никой не можеше да го предотврати, каквото и да предприеме. Но това не ми изглеждаше смислено: миналото и настоящето определяха бъдещето. Следователно, трябва да съществуват много възможни варианти на бъдеще, всеки от тях — евентуална последица от това, което става сега. Струва ми се, че под действието на чуинуатин видях един от тези варианти...

Мисля, че беше предупреждение за това, което можеше да се случи, освен ако не бъдеше предотвратено...

Цялата идея бе така противна, така неясна; тя означаваше такова ужасно отклонение от правилната посока, че пренебрежение към предупреждението би било изпълнение на дълга към собствения род.

Затова, на своя отговорност и без други съучастници, ще направя най-доброто, което мога, за да се убедя, че положението, което описах, никога няма да се случи.

Ако някой друг бъде несправедливо обвинен в извършването или съучастничество на онова, което смятам да направя, този документ ще свидетелства в негова защита. Ето защо го написах.

Мое собствено убеждение е, че не бива да се допусне д-р Перигън да продължи работата си!

Подпис: Джейн Уотърли.

Известно време адвокатът се загледа в подписа, после кимна.

— И така — каза той. — После тя подкара колата си и отиде при д-р Перигън — и тези трагични последствия. От малкото, което разбрах от нея, бих казал, че тя е направила всичко възможно, за да го убеди да изостави работата си, макар че едва ли е очаквала да постигне успех. Трудно мога да си представя човек, който да пожелае да се откаже от дългогодишната си работа заради нещо, което му звучи като предсказание на врачка. Така че, отивайки там, тя е била готова при необходимост да предприеме директни действия. Изглежда полицията има право да смята, че тя го е застреляла умишлено, но едва ли е вярно

предположението им, че е изгорила мястото, за да унищожи уликите на престъплението. Изявлението ѝ доста очевидно показва, че главното ѝ намерение е било унищожаване на работата на д-р Перигън. — Той поклати глава. — Бедничката! Ясно личи чувството за дълг в последните няколко страници: нещо като прозрачната чистота, която подтиква мъчениците, независимо от последиците. Тя не отрече, че го е извършила. Това, което не каза на полицията бе, защо го е направила... — Той отново спря, после добави: — Както и да е. Да благодарим на Бога за съществуването на този документ! Той трябва поне да спаси живота ѝ. Наистина бих се изненадал, ако пледирането за невменяемост не успее, основано на това тук. — Той потупа с пръст купчината на ръкописа. — Цяло щастие е, че се е отказала от намерението си да го занесе в банката.

Лицето на д-р Хелиър бе набраздено и загрижено.

— Изпитвам страшна вина за случилото се — каза той. — Първо, не биваше да ѝ позволявам да опитва този проклет наркотик, но мислех, че е преодоляла шока от загубата на съпруга си. Тя се опитваше да бъде заета през цялото време и искаше да стане доброволец. Познаваш я достатъчно и знаеш колко упорита може да бъде. Тя видя възможност да допринесе с нещо за медицината, както и направи всъщност. Но трябваше да бъде по-предпазлив, а и след това трябваше да забележа, че нещо не е наред. Истинската отговорност за случилото се пада върху мен.

— Хм — измърмори адвокатът. — Ако изложим това като основа в защитата, няма да е добре професионално за теб, съзнаваш това, нали, Хелиър?

— Възможно е. Но ще мисля за това, когато се стигне дотам. Работата е, че аз нося отговорност за нея като част от моя персонал, ако не за друго. Не може да се отрече, че ако ѝ бях отказал да участва в експеримента, това нямаше да се случи. Затова ми се струва, че трябва да можем да докажем, че става дума за състояние на временна невменяемост, че равновесието на разсъдъка ѝ е било нарушено от действието на наркотика, който аз предписах. Ако успеем да убедим съда в това, присъдата ще е задържане в психиатрична болница за наблюдение и лечение — едно, може би, доста краткотрайно лечение.

— Не знам. Можем да го обсъдим с още някой адвокат и ще видим какво ще стане.

— Логично е — настоя Хелиър. — Хора като Джейн не убиват, ако са наред психически, но и ако не са съвсем зле, дори тогава постъпват по-умно. Те със сигурност не убиват напълно непознати. Очевидно наркотикът е причинил халюцинация, достатъчно реална, за да я обърка до степен, в която тя не е била способна да различи действителното от хипотетичното. Тя е изпаднала в състояние, в което е вярвала, че миражът е истински и е действала по съответния начин.

— Да... Да, предполагам, че нещата могат да се представят така — съгласи се адвокатът. Той още веднъж погледна купчината листове пред себе си. — Всичко това, разбира се, е невъзможно и все пак създава чувство за такава реалност. Чудя се... — спря замислено, после продължи. — Тази заменимост на мъжете, Хелиър. Тя явно я намира за не толкова невероятна, колкото нежелателна. Това изглежда странно на един обикновен човек, който приема природните закони за естествени, но ти като медик, би ли казал, че това е теоретично невъзможно?

Д-р Хелиър се намръщи.

— Това е въпрос, на който трябва да се обърне повече внимание. Би било прибързано да се обяви, че е невъзможно. Ако се разгледа като чисто абстрактен проблем, виждам две-три вероятности... Разбира се, ако възникне една напълно необичайна ситуация, изискваща интензивно изследване — изследване от мащабите на атомното, е, кой може да каже...? — той сви рамене.

Адвокатът кимна отново.

— Точно за това намерявам. Колкото и да са невероятни, нещата са твърде близки до действителността. Колкото до защитата, нейната съвършена убедителност, заедно с почти правдоподобното звучене на нещата, може би ще помогне. Що се отнася до мен, точно това „почти“ не е достатъчно, за да ме направи леко несигурен.

Лекарят го изгледа доста строго.

— О, хайде сега! Един закоравял адвокат! Не ми казвай, че се занимаваш с фантазии. Ако Джейн, горката, е решила нещо, то е, че тази странна фантазия няма бъдеще. С Перигън е свършено, а цялата му работа е превърната в пепел.

— Хм — отново каза адвокатът. — Въпреки това, щеше да е по-задоволително, ако знаехме за друг начин — той потупа купчината листи. — Някакъв друг начин, по който тя да е разбрала за Перигън и

работата му. Доколкото е известно, няма друг начин, по който той да е влязъл в живота ѝ, освен ако тя не се интересува от ветеринарна медицина?

— Не, сигурен съм — поклати глава Хелиър.

— Е, тогава това си остава малко тревожен аспект. А има и още един. Сигурно ще си помислиш, че е глупаво от моя страна и несъмнено времето ще го докаже, но трябва да призная, че щях да се чувствам малко по-спокоен, ако Джейн бе проучила въпроса по-добре, преди да премине към действия.

— В смисъл? — учудено попита д-р Хелиър.

— Просто, изглежда, че тя не е открила, че Перигън има син. Но той съществува. Явно е следил отблизо работата на баща си и е убеден, че не трябва да бъде захвърлена. Всъщност, той вече обяви, че ще направи всичко възможно да я продължи с малкото спасени от огъня проби...

— Похвална синовност, без съмнение. Но малко ме притеснява фактът, че той също е доктор на естествените науки, биохимик, и че неговото име, естествено, също е Перигън...

[1] 1 ярд = 0,91 м. ↑

[2] 1 акър = 4 декара. ↑

[3] 1 миля = 1,61 км. ↑

[4] 1 стъпка = 60,30 см. ↑

[5] 1 инч = 2,54 см. ↑

[6] Морон — слабоумен, умствено недоразвит. ↑

[7] 1 унция = 28,35 г. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.